

SOM

Publicació de cultura popular catalana. Núm. 301 · Any XXXIII

Palau de la Música Catalana

Concerts de Sant Esteve 2011

Celrà
El Gironès

40è Aplec de la Sardana

Dia: diumenge 11 de març de 2012

Matí a 2/4 d'11, tarda a les 4

Lloc: Plaça de la Fàbrica

Cobles: Mediterrània

Ciutat de Girona

La Flama de Farners

En cas de pluja es farà al pavelló de la Fàbrica.

Entrada gratuïta.

A les dues del migdia **ARROSSADA POPULAR** al pavelló de la Fàbrica. Preu: 15 euros. Venda de tiquets: Llibreria Biscle (Tel 972 492 390) Botiga d'Àngel Coll (Tel. 972 492 086).

L'aplec es retransmetrà en directe per Ràdio Celrà 107.7 FM.

Organitza: Agrupació Sardanista de Celrà.

E-MAIL: josep_amores@yahoo.es

Flaçà
El Gironès

39è Aplec de la Sardana

Dia: diumenge 18 de març de 2012

Matí a les 11, tarda a les 4

Lloc: Pavelló polivalent

Cobles: Foment del Montgrí

La Principal de Porqueres

Costa Brava

Entrada gratuïta.

PRESENTACIÓ DE LES ***GUIES D'APLECS DE LA SARDANA, 2012***

**El dissabte dia 11 de febrer
a les 5 de la tarda
al Teatre Metropol de Tarragona**

s'ofeirà la presentació de les ***Guies d'Aplecs de la Sardana, 2012.***

Hi haurà a més un concert a cura de la cobla Reus Jove.

El Casal Tarragoní ofereix, als qui vulguin, fer una visita guiada a la ciutat de Tarragona, el dissabte al matí. Els interessats poden posar-se en contacte amb el Sr. Jordi Grau 610 881 597.

Joan Domènech i Moner

La Sardana i la Mercè

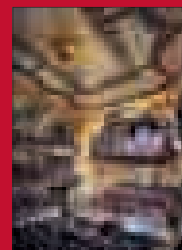
La Mercè Planas Esqueu, banyolina i mig lloretenca per família i per residència i destí professional, és un nom ben conegut dintre del món de la sardana, sobretot perquè s'ha dedicat amb molta empenta als programes de ràdio i a la presentació de concerts, concursos, aplecs i vetllades diverses i això dóna una popularitat indubtable. La seva veu es coneix de sobres. La seva activitat, però, va més enllà. Ha resultat, també, una peça important dins de l'àmbit de les colles sardanistes i dels esbarts. El qui vulgui conèixer amb detall la seva vida pot agafar el darrer llibre de Robert Roqué titulat *Comunicadors i Organitzadors* i buscar la biografia que l'autor hi insereix. Per tant no m'hi estendré més i aniré al que volia. A Lloret, d'ençà de l'any 1974, si no m'equivoquo, que en el transcurs de la missa de sant Romà –patró de la parròquia i, per tant, de la Festa Major d'hivern– els lloretencs ballem la sardana de l'ofrena al voltant de l'altar. Quan Lloret va ser Ciutat Pubilla, l'any 1971, es va temptejar el bisbe de Girona, Narcís Jubany, perquè autoritzés aquesta manifestació al temple, però en aquells moments encara no li va semblar prou adient. La mateixa proposta es va fer al bisbe Pont i Gol l'any següent, amb ocasió del Pubillatge de Bellpuig, i aquell prelat sí que hi va donar el vistiplau i diverses parelles de joves de Bellpuig i de Lloret van dansar la sardana a l'hora de l'ofertori, en la missa del sardanista, de la festa de la Proclamació. La vinguda de Mn. Josep Benet i Cantó com a nou rector a Lloret l'any 1974 va significar una renovació total de maneres de fer i va començar a entronitzar-se la sardana al temple, cada festa major. Sovint en va tenir cura en Josep Ferrer Marquès, sardanista de tota la vida. Enguany n'ha tingut cura la Mercè Planas. A l'escola Esteve Carles, on treballa des de 1984, ja ha fet sempre proselitisme de cara a la sardana i a les danses catalanes. Aquesta vegada ha aconseguit formar una colla d'una vintena de nois i noies de nacionalitats estrangeres i races diferents –aquí està la gràcia– als quals ha ensenyat la dansa i ha preparat per ballar la sardana de l'ofrena el dia de Sant Romà. El símbol i el gest fou magnífic i els assistents a l'església, clergues inclosos, van aplaudir la ballada. A la Mercè només li queda una recança. Ella els diumenges té feina a la ràdio i en altres coses. És una llàstima que aquests vailets i vailettes que ara han començat a trobar-hi gust s'ho hagin de deixar córrer i no puguin anar a cap concurs o ballada a l'exterior. Algú s'apuntaria a guiar-los i portar-los? Aquest seria el repte. ■

SOM

Índex SOM núm. 301. Any 2012. Any XXXIII

La Sardana i la Mercè. Joan Domènech	3
L'esplendor d'un concert. Josep Vinaròs	4
Cobles del segle XIX i començament del XX. Jordi Puerto	6
Així de simple! Ricard Jové	8
Artistes i la sardana: Ramon Rogent. Robert Roqué	9
Una iniciativa singular. Robert Roqué	9
Un repàs al 2011	10
Efemèrides 2012	11
L'entrevista: Joan Barberan i Àngels Vendrell. Damià Daviu	12
1.2. Evolució de la sardana llarga. Primera etapa (1875-1890). Antoni Torrent	16
Músics d'or: Petits currículums d'uns grans músics. Antoni Romero	21
El tible Joaquim Portas. Damià Daviu	22
Tot recordant a...: en Janio. Biel Castelló	24
Ressons de comarques	26
Llibres: Joan Gala	33
A punt de solfa: Fondes i hostals. Antoni Mas	34
Oci. Núria Lorente i Amadeu Cuadrado	35

Concerts de Sant Esteve al Palau de la Música Catalana, desembre de 2011. Fotografia: © A. Bofill

Director: Robert Roqué i Jutglà

Consell de Redacció: Gabriel Castelló, Damià Daviu, Joan Domènech, Joan Gala, Jordi Puerto, Antoni Torrent, Josep Vinaròs.

Coordinació editorial: Josep M. Puig

Cap de publicitat: Marta Rovira Juanola

Edita: GISC

(Grup d'Informadors Sardanistes de Catalunya)

Tel. 630 073420

Fax 972 841812

a/e: josepm@cantalozella.cat

Racolta de Dalt, 9 – 17850 Besalú

Imprimeix: Arts Gràfiques Cantalozella, SA

Dipòsit legal: GI-148-1980 – Any XXXII

Col·laboren:

Diputació de Girona

Generalitat de Catalunya

Aquesta revista no s'identifica necessàriament amb les opinions expressades pels seus col·laboradors

L'esplendor d'un concert

Els concerts de Sant Esteve al Palau de la Música Catalana no ens haurien de sorprendre, atès que cada any l'Orfeó Català ens ofereix les seves millors gales musicals arribat aquest dia. No vol dir que aquest any hagi estat millor que els anteriors, això podria ser un greuge comparatiu, encara però, que sembla que en aquesta ocasió l'Orfeó ha tocat el cel.

Més enllà del concert, darrere hi ha una estructura musical sòlida que s'inicia a partir de la infància. La primera institució musical del país té un prestigi ben guanyat malgrat tempestes que es poden presentar puntualment. En Josep Vila com a màxim responsable de l'Orfeó i el treball seriós dels directors de cada secció, fan que en presentar tot el col·lectiu des dels més petits, ompli a vessar el Palau i continuïn rebent el caliu i l'adhesió d'un

públic que se sent l'Orfeó com a propi. Enhorabona a tots els qui ho feu possible.

Anem a comentar el desenvolupament del Concert de Sant Esteve d'enguany. La primera part s'inicià amb el Cor Infantil, que de la mà de la seva directora, Glòria Coma, interpretà quatre cançons dels segles XVI-XVII, que si bé eren cançons apropiades per a l'edat, foren molt ben interpretades i agraiïdes pel públic. Tot seguit es presentà el Cor de Noies dirigit per Buia Reixach que interpretà quatre cançons castellanes: la música no té llengua ni límits si està ben feta i ben interpretada. Unes cançons que ens mostren el camí ferm d'un grup lliurat a la música i que ha de ser en poc temps puntal del cor de grans. El cor de Mitjans, amb direcció de Glòria Fernández, interpretà *Psallite unigenito* del s. XVI de Michael Praetorius. Es pot

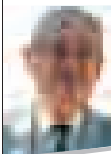
■ Moments del Concert de Sant Esteve al Palau de la Música Catalana. Fotografia: © A. Bofill.

dir que el plat fort de la primera part es presentà amb tres obres del s. XV que oferí el Cor Jove amb direcció d'Esteve Nabona. Fins aquí el planter de l'Orfeó Català que es mostrà com la gran obra del seu director general, Josep Vila, i de les direccions de cada secció, una obra a la qual Catalunya ha de donar el suport de tots els indrets políticsocials, de la qual ens hem de sentir molt orgullosos.

A la segona part intervingué el Cor de Grans, l'organista Mercè Sanchis i la Cobla Sant Jordi-

Ciutat de Barcelona que ens presentaren, conjuntament l'estrena de Xavier Pagès *El sol d'hivern* i una altra obra de Marc Timón, *Suite de cançons de Nadal*. Amb aquestes dues obres quedà justificat amb escreix, l'encert de tenir present la cobla en un concert coral, ateses les moltes possibilitats que ofereix quan interpreta obres de la vàlua d'aquests compositors. Per acabar el concert s'interpretà *El cant de la senyera*.

Un gran concert per a un gran país. ■

Jordi Puerto i Parramon
 Periodista i escriptor
<http://jordipuerto.blogspot.com/>

Cobles del segle XIX i començament del XX

Érem força persones que teníem la impressió que les cobles que existiren durant aquella època no eren pas gaires i que pràcticament es limitaven a aquelles que havien citat en els seus escrits els historiadors que n'esmentaren els noms en sengles articles: les dels Llandrich, pare i fill, de Figueres; la d'en Pep que era continuadora d'aquestes últimes, i les d'en Coto, Dalmau, o Francesc Daunís, que compartien amb l'avi Pep la supremacia figuerenca de cobles el 1852. També hi havia la d'en Gich, que va tocar al Teatre del Liceu el 1850, concert del qual se'n va fer ressò el *Diario de Barcelona*; els Barretons de Torroella de Montgrí, precursora de La Lirai alguna altra de Santa Coloma de Farners i de la Bisbal d'Empordà. Així mateix trobem Els Juncans de Banyoles o la de Tortellà la Empordanesa, de Castelló d'Empúries, més coneguda com Ampurdanesa, conduïda per l'Antoni Agramont a la meitat del segle XIX i de la qual, per desavinences professionals, temps després en sorgia la Rossinyols dirigida per Pau Guanter "Rossinyol". "Baile por la cobla Empordanesa" escrivia el *Diario de Barcelona* el 2 de juny de 1859 i l'endemà ho feia el rotatiu La Corona: "... en los Campos Elíseos el baile ampurdanés en las montañas rusas llamó poderosamente la atención ...". Aquestes darreres citacions corresponen als Balls dels Empordanesos, celebrats a Barcelona per aquelles dates. La primera referència escalenca correspon al 1879, quan

■ Cobla Antiga Pep de Figueres, 1875-77

■ Cobla-Orquestra d'Esteve Garreta, 1890

el consistori decideix atorgar el títol de música municipal a l'orquestra de Salvador Batalla. A Sant Feliu de Guíxols l'Esteve Garreta el 1890 els delectava amb sardanes, quan el seu fill Juli tenia tan sols 15 anys, així com a Ripoll, que per una nota apareguda el 5 de setembre de 1895, a *El Noticiero Universal*, sabem que: "...la cobla ripollesa Los Independents obra la marxa amb una sardana, després va tocar el torn a l'orquestra Els Tranquils...".

Tot això que acabo d'escriure figurava en un lloc o altre i era conegut quan vaig iniciar el Diccionari de Cobles, però després he descobert, a determinats llocs als quals no havia tingut accés, quantitat de cobles i he constatat que per ésser gironines rebien l'apel·latiu d'empordaneses, fet que dedueixo els donava pàtina de qualitat, malgrat que fossin de la Garrotxa com La Olotina, o Els Serafins del Baix Montseny, d'Arbúcies (la Selva). I que la que tocava amb una certa assiduïtat, fins i tot entre setmana a la plaça Tetuan o al cim del Tibidabo es denominava La Ampurdanesa, fet que em porta a pensar que es tracta d'un grup de músics gironins que s'aplegaven per a tal menester, com també ho és la que va fer una ballada al carrer Amalia per les Festes de la Mare de Déu de Montserrat el mes de setembre de 1889, segons publica *El Noticiero Universal*, tot dient: "... havent contractat per l'esmentat dia la copla Empordanesa, que dirigeixen els senyors Narcís Puignau i Jaume Soldevila..." o aquella altra que amb l'esmentat nom va tocar al carrer Sadurní, 17, el 4 de desembre de 1859.

Fins aquí m'he referit a cobles barcelonines o gironines, ara aniré cap a les tarragonines. D'aquí sabem que la dècada dels seixanta del segle XIX una banda militar tocava sardanes a la Rambla de Tarragona. A la plaça de la Constitució, per les festes de Santa Tecla de 1908, surt anunciada al *Diari de Tarragona* de l'imperial ciutat que "...la aplaudida cobla Tarragonina hi donarà una audició de sardanes...". També el maig d'aquest any

■ La Unió Guixolencs, 1910

al Vendrell apareix la referència a *El Noticiero Universal* de l'actuació a la vila, de la cobla Els Graells Capblancs. Igualment per les festes de Santa Tecla de 1912 *El Noticiero Universal* esmenta unes actuacions a la Imperial Tarraco i segons publica el mateix rotatiu, a Juneda el 29 d'agost de 1913” ...a les nou, missa cantada executant la part musical l'Orquestra de Valls, i a la sortida de l'ofici es ballaran sardanes...”

Pel que fa a les comarques de ponent, evidentment les cobles hi arribaren més tard, però tinc una referència de la cobla Els Bohemis, de Lleida, publicada a *El Noticiero Universal* el 3 de desembre de 1910, que diu “...es celebrarà al poble de Torres de Segre, l'annual Festa Major, havent contractat per amenitzar el festejos la cobla de música d'aquesta ciutat Los Bohemios...”. Altres cobles lleidatanes eren la Barrot, de Balaguer, fundada l'any 1920 la sin-

■ Farnense, la de Santa Coloma de Farners, 1916

gladura de la qual va durar deu anys, o els Gabarrons, de Verdú que actuava sobre l'any 1930, així com una cobla anomenada Els Montgrins, d'Agramunt, el 1933.

Tot això i més és el que trobareu a l'*Apèndix del Diccionari de Cobles* que acaba d'aparèixer al mercat, que amplia en més de dos-cents epígrafs els mil dos-cents que figuren al llibre primicer. En veritat crec us sorprendrà força la quantitat de cobles o, si més no, orquestres que tocaven sardanes el darrer quart del segle XIX i començament del XX. El dia 20 de desembre, a un quart de vuit de la tarda, fou presentat per Jesús Ventura, Director de Músics per la Cobla i President de l'Agrupació Cultural Folklorica Barcelona, a l'estatge del Foment de la Sardana, al carrer Sant Pere Més Alt, 25. ■

NOTA INFORMATIVA

COBLA CIUTAT DE GIRONA

Gener 2012.

La Cobla Ciutat de Girona per a la propera temporada 2012 tindrà dos canvis, el director Marcel Sabaté i el tible Joaquim Portas.

Marcel Sabaté ha format part de la cobla des de l'any 1987, primer com a flabiolarie i des de l'any 1996 com a Director-flabiolarie i des del 2001 solament com a Director.

Joaquim Portas ha format part de la cobla des de l'any 1979.

La nova direcció de la cobla anirà a càrrec del prestigiós i reconegut director-compositor JESÚS VENTURA BARNET. Jesús Ventura té una àmplia experiència dins el món de la cobla i cultural, com a músic, director i compositor, i també com a promotor de diversos projectes culturals.

FELLIP MORALES PAREJA, serà el nou tible de la cobla.

La cobla ciutat de Girona està molt il·lusionada amb la nova direcció musical, treballarà com sempre amb responsabilitat, professionalitat i rigor per assolir el millor nivell musical.

Per a la propera temporada tenim projectes molt interessants i engrescadors: el cicle de l'Auditori de Girona, participació en el Festival de Pàsqua de Cervera, enregistrament de dos CD's, projectes propis sobre Xavier Montsalvatge i diversos aniversaris de compositors com E. Toldrà, R. Lamote de Grignon, M. Oltra, V. Bou. També emprendre una nova iniciativa envers la direcció musical de la formació, al llarg de la temporada a part del director titular treballarà amb altres directors per tal d'enriquir més la formació musical.

Així de simple!

La paraula discriminació no és pas nova, però d'uns anys ençà hom diria que s'ha anat posant de moda. Per activa o per passiva, al capdavall tots acabem parlant de la discriminació massa sovint, a vegades sense que vingui a tomb necessàriament, ni tenir-ho prou clar. Potser seria més oportú de preguntar-nos què és, o què vol dir això de discriminació. O qui és qui discrimina, o millor encara, com es discrimina o es pot separar algú. I aleshores potser encara hauríem de ser més prudents i practicar aquella mena d'aforisme: "contra discriminació, integració". Però, de debò que tothom té interès a integrar-se? O és que potser ja està bé separat?

Posats a ser crítics, i penso que cal ser-ho, qui sap si ens hauríem de preguntar: ¿de debò hi ha persones i/o col·lectius que es volen integrar?, ¿què caldria fer per a poder assolir una integració efectiva i afectiva? O potser encara caldria preguntar-nos què cal fer per a no ser discriminat.

Excuseu-me que vagi jugant tan sovint amb les paraules discriminació, integració, hàbits, costums... però és que és una necessitat ineludible per a expressar el meu pensament.

No sempre, o quasi mai, discrimina qui rep, sovint s'autodiscriminen, se separen, els que arriben. A casa nostra, per posar un exemple ben pròxim, a tots els llogarrets, pobles i ciutats, fa dècades que en tenim unes mostres ben evidents d'integració, de gent que han acabat integrant-se, ells primer i els seus fills especialment, però en canvi n'hi ha uns altres que no hi ha manera que admetin d'una vegada per sempre que han arribat a un altre país, que són a unes altres terres amb idioma, cultura i costums propis i diferents. Cal ser més clars?

I si parlem de la immigració tan massiva i tan massissa que patim actualment, ara ja podem dir-li global, perquè van venint persones i famílies senceres d'arreu del món, ens adonarem de l'enorme diferència cultural que ens separa d'alguns col·lectius que han arribat amb tanta força; això és l'expressió de la dificultat que hi haurà perquè en endavant no es formin guetos indesitjables, però inevita-

bles, especialment a les grans ciutats, si d'alguna manera comprovem que ja s'està acusant també en entitats molt més petites.

No és cap bajanada admetre que aquesta realitat és un enorme llast per al nostre idioma, per a la nostra cultura i per a la nostra identitat col·lectiva, però no ho serà si hi sabem plantar cara amb fermesa i determinació, com hem fet fins avui mateix. En el nostre cas hem d'admetre que hi tenim molta pràctica. Ho superarem. I tant!

Per això a vegades em pregunto, tornant a la discriminació i a la integració: si jo rebo una visita a casa meva, he de ser jo qui em sotmeti als usos i costums de la visita i negligir perillosament els meus propis principis, o hauria de ser la visita la que hauria de procurar respectar, a casa meva, les meves normes? Sóc prou conscient que en un cert sentit estricte, l'hospitalitat fins a un punt admissible m'obliga a respectar discrecionalment, sobretot si els conec, alguns dels aspectes socials del meu hoste, fins on tingui consciència de conèixer-los, però no més, perquè aquesta mateixa norma de cortesia, de consuetud hauria d'obligar, també, el meu visitant -al nostre, l'immigrant, en aquest cas, diguem-ho clar- a anar-se adaptant a la nova realitat cultural i de convivència comunitària, especialment si té la intenció de quedar-se permanentment al lloc.

És aquesta persona que ha escollit casa nostra, que se suposa que hauria de venir conscient que trobarà una cosa nova i que, sense renegar dels seus hàbits, caldrà que s'adapti conscientment i voluntàriament a la cultura i als costums d'acolliment per tal de no alterar unes normes que conservem des de segles i obliguen tothom, tot i l'evolució dels temps, que, precisament per això, en alguns aspectes encara acaben de fer més diferents les diferències (si excuseu la redundància) que ens separen de certs col·lectius. Altrament acabarà sent una manera d'intentar imposar el seu costumari. I d'aquesta actitud imperativa a Catalunya en tenim sobrada experiència des de fa segles, precisament. D'això ens queixem.

Que no em parlin d'integració. Que no s'excusi ningú en la discriminació. És demostrat que s'integra qui va a un lloc buscant guanyar-se la vida i ho fa amb so de pau. Com és demostrat també que només es discrimina aquell que no és sensible als valors seculars de la nova comunitat que ha trobat, ocasionalment o escollida, en el seu èxode. En nom de la llibertat de les persones no es pot imposar a les comunitats costums aliens sense que no se'n ressenti la convivència. Perquè la llibertat és la de cadascú, i sembla que pot tenir un plus d'exigència el respecte a la cultura, costums i idioma autòctons. Així de simple! ■

Robert Roqué Jutglà

Artistes i la sardana

Ramon Rogent i Perés

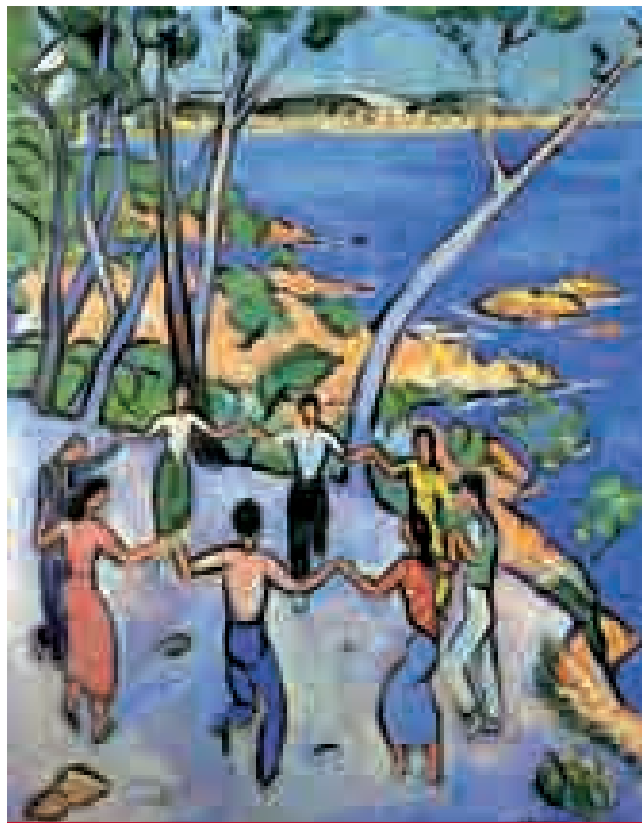
(Barcelona, 1920 - Pla d'Orgon, Provença, França, 1958)

Fou un pintor i dibuixant català. Aquesta pintura fou realitzada el 1950.

Realitzà estudis d'arquitectura i acudí a classes a l'escola Llotja de Barcelona.

A partir de l'any 1941 desenvolupa la seva obra en diversos camps, com la il·lustració, treballs d'escenografia, murals i pintura de cavallet. Va estar influenciat per Matisse sobretot en els colors i en el dibuix per Picasso. Exposà nombroses ocasions tant a galeries nacionals com estrangeres, i va tenir obra seva a diferents museus.

L'any 1956 se li va encarregar la decoració de la Sala del Treball de la Casa de la Ciutat de Barcelona, que va deixar inacabada per la seva mort prematura en accident d'automòbil el 1958. ■

■ Sardanes a Sant Antoni de Calonge, 1950

(Les reproduccions dels quadres són per gentilesa de la Fundació Universal de la Sardana)

Una iniciativa singular

En el concert de Sabadell del dia 29 de gener, es presentà un doble CD amb obres simfòniques de Josep Vinaròs, amb la Cobla Simfònica Catalana i l'Orquestra Simfònica del Vallès, una iniciativa excepcional, atès que les dues formacions musicals comparteixen per separat una mateixa producció. Creiem que mai en el nostre país no s'ha produït aquest fet, que neix de la idea de *Sabadell, més Música*, que treballa per posar al coneixement del gran públic la música simfònica o de lliure format per a cobla. Josep Vinaròs, president de l'esmentada entitat, vol demostrar que la cobla possiblement no estigui tan lluny de l'orquestra, quan el tipus de música cerca un determinat resultat i a més, quan es tracta de músiques d'un mateix autor o de les mateixes finalitats simfòniques en aquest cas. Cal tenir en compte que la secció de corda de l'orquestra és una important mancança que mai no podrà eludir la cobla, si bé l'hàbil instrumentació per a cobla, podrà aconseguir èxits similars als de l'orquestra.

El doble CD ha estat una edició de la discogràfica Discmedi i es podrà adquirir en el comerç habitual, a *Sabadell, més Música*, als tel. 937267169 i 608999333 i també a Sabadell@sabadellmesmusica.com ■

Robert Roqué

Un repàs al 2011

- El premi nacional Agustí Borgunyó, que cada any atorga l'associació Sabadell més música es concedí a Jordi Molina per la seva tasca innovadora en el món de la cobla i de la tenora.

- Després de 28 anys a La Principal de la Bisbal, el tenora, Josep Gispert (conegut popularment con "en Púbol") deixa aquesta formació i el seu lloc l'ocupa el jove instrumentista bisbalenc, Ferran Miàs.

- L'1 de maig es proclamà Organyà (Alt Urgell), Ciutat Pubilla de la Sardana. Serà la darrera?

- La Medalla al Mèrit Sardanista es lliurà a Joan Domènech de Lloret de Mar; la Musical, a Esteve Molero de Sant Pere de Ribes; al Mèrit Cívic, a Joaquim Rusalleda del càmping Botànic Bonavista de Calella de la Costa, i al Mèrit a la Dansa Catalana, a Eulàlia Brugués de Palafrugell.

- La població de Granollers acollí la final de la Sardana de l'Any que fou guanyada per Josep Coll Ferrando per la sardana *Lencís del Ripollès* i Marc Timon aconseguí el premi de la crítica amb *Please don't stop the music*.

- Figueres celebrà el 50è Aplec de la Sardana.

- La cobla Jovenívola de Sabadell complí els 35 anys.

- Nasqué una cobla formada només per noies, denominada Cobla D, la capdavantera de la qual és la soprano gironina, Maite Mer.

- El 19 de juny se celebrà el Dia Universal de la Sardana que passà amb més pena que glòria.

- Els Dansaires del Penedès feren la seva habitual sortida a l'estranger, en aquesta oportunitat anaren a Dubai.

- Ràdio Caldes emeté el programa 500 *L'Altell*, dedicat a la sardana.

- L'Aplec Internacional de Sardanes i Mostra del Folklore Català se celebrà a la població francesa de Grenoble.

- Marcel Sabater fou nomenat nou director de la Cobla Simfònica Catalana.

- El guardó Rosa d'or que atorga cada any l'Agrupació Sardanista Floricel d'Anglès fou concedit a Joan Parnau de Banyoles.

- La Colba-Orquestra Montgrins lliurà el seu arxiu històric al Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí.

- En la Festa de la Música de Cobla, que se celebra cada any a Banyoles el mes d'octubre, s'estrenà l'obra d'Agustí Coma-Alabert *Quatre cançons per a mezzo-soprano, piano, percussió i cobla*.

- El certamen musical Banyoles-Ceret, Memorial Manel Saderra i Puigferrer dedicat aquest any a sardanes fou guanyat per Jaume Cristau i la seva sardana *Rosa de Tardor*.

- En el Memorial Joaquim Serra s'estrenaren les composicions per a cobla del saxofonista americà Tim Garland i del pianista i del director català, Francesc Rius.

- La cobla Marinada enregistrà un disc, amb música de cobla, fent unes versions de la música de Nino Rota.

- La colla Antaviana de Tordera complí 25 anys.

- La cobla Bisbal Jove presentà un projecte musical molt innovador, amb el disc *XX-CBLJV*.

- La cobla La Flama de Farners enregistrà un CD, conjuntament amb altres instruments tradicionals.

- La Cobla-Orquestra Maravella realitzà unes actuacions a la capital d'Hongria, Budapest.

- S'instal·là a Girona una placa commemorativa dels 50 anys de Ciutat Pubilla, fou la primera.

- La 2a Comandància de la Guàrdia Civil d'Ertiñana (Sevilla) adaptà per a la seva banda la música de la sardana d'Enric Morera *La santa espina*.

- A la comarca de l'Anoia neix una cobla, fundada i dirigida per Concepció Ramió, es denomina Terres de Marca.

- La cobla Sant Jordi gravà un disc amb Pascal Comelade i un altre amb sardanes d'Enric Ortí.

- En el tradicional concert de Sant Narcís a Girona, que interpreta La Principal de la Bisbal, s'estrenaren les sardanes *Petit Sergi*, de Josep Cassú i *Aires gironis*, de Jaume Cristau.

- Un grup de músics col·laboraren en la gravació del disc *Onze sardanes per l'ONCE*.

- La nostra revista SOM ha editat el número 300, més de trenta anys publicant-la. ■

Efemèrides 2012

Naixements

150 anys (1862)

Ramon Masiferm. La Bisbal d'Empordà, 1862-1936

De fet només compongué una sardana, *Dolors del cor*. Era relloger i un notable escriptor que posà lletra a algunes sardanes, la més significativa, *La cançó del taper*, amb música de Cassià Casademont.

100 anys (1912)

Josep Carbó Vidal – Palamós, 26 d'octubre – Santa Coloma de Farners, 4 de gener de 1988

Fou mestre d'escola i compositor de sardanes. A Santa Coloma de Farners creà una escola de música de la qual en sorgí la cobla, el 1981, La Flama de Farners. Destaquem les seves sardanes *La pubilla de Farners*, *Delícies de l'Escala*, *De Sant Joan a Palamós* i *Santa Coloma*, *Ciutat Pubilla* entre d'altres.

Francesc Mas Jené, 16 de juliol – 17 de maig de 2001

Intèrpret de tenora i compositor, estigué en diverses cobles de la comarca i fou un dels fundadors de l'Amoga. Escrigué 12 sardanes, de les quals anotem *La pubilla de casa* i *A dues anes* entre d'altres.

Xavier Montsalvatge Bassols – Girona, 11 de març – Barcelona, 7 d'abril de 2002

Excel·lent compositor de música simfònica, conreà també la música de cobla, escrigué 6 sardanes, de les quals destaquem *La meva Girona*, *Elegia a Juli Garreta* i *Madrigal en forma de sardana*.

Bartomeu Vallamajó Soler – Besalú, 14 de desembre de – Girona, 16 de novembre de 1997

Autor de diverses sardanes, es dedicà especialment a les sardanes revesses. Home inquiet, estigué col·laborant amb moltes entitats gironines. De la seva producció anotem especialment: *Terranostra*, *Noces d'argent* i *Rambla Verdagner*.

Defuncions

75 anys (1937)

Josep M. Vilà Gandol – Sant Feliu de Guíxols 19 de novembre de 1904- 18 de març

Excel·lent compositor, deixeble de Juli Garreta, la seva obra musical és d'una qualitat molt remarkable. En destaquem les composició per a cobla *El timbaler del Bruc* i la sardana, *Mar plana*.

50 Anys (1962)

Vicenç Bou i Geli. Torroella de Montgrí. 19 de gener de 1885 – 6 de gener

És un dels més coneguts i populars compositors de sardanes, amb inspiradíssims cants que donen una bella sensibilitat i una catalanitat molt significativa. Potser no hi ha en les seves sardanes grans tècniques musicals, però la frescor i inspiració de les seves melodies, sense cap mena de dubte, configuren un exemple de la sardana popular, escrita per ser ballada pel poble: *Record de Calella*, *Torroella vila vella*, *El saltiró de la cardina*, *Llevantina...* són algunes de les seves sardanes, que romandran per sempre.

Ricard Lamote de Grignon. Barcelona , 25 d'octubre de 1899 – 5 de febrer

Fou director de la Banda Municipal de Barcelona, a la qual incorporà la tenora. És autor de diverses sardanes d'acurada tècnica i pulcritud.

Eduard Toldrà Soler. Vilanova i la Geltrú, 6 d'abril de 1895 – Barcelona, 31 de maig

Fou una figura destacadíssima de la música catalana, com a intèrpret de violí, director i compositor. Autor de 34 sardanes. Fou el primer compositor que escrigué música, no sardanes, per a cobla amb *Les danses de Vilanova*. Com a sardanes anotem: *El bac de les ginesteres*, *La fageda d'en Jordà*, *L'hostal de la Peira* i *Sol ixent* entre d'altres.

No oblideu els compositors més grans.

Aquest any faran 75 anys:

Narcís Lagares, Antoni Ros Marbà, Florenci Trullàs i Josep Vinarós.

I recordem els de més edat que encara romanen entre nosaltres i esperem que per molts anys.

Manuel Oltra (8 de febrer de 1922), Agustí Cohí El Vendrell, 10 de juny de 1921), Josep Viader (1 de setembre de 1917), Tomàs Gil Membrado (Horta de Sant Joan, 20 d'abril de 1915) i Joaquim Soms (14 de maig de 1914). ■

Damià Daviu

Joan Barberan i Samper i Àngels Vendrell i Borrut, organitzadors sardanistes

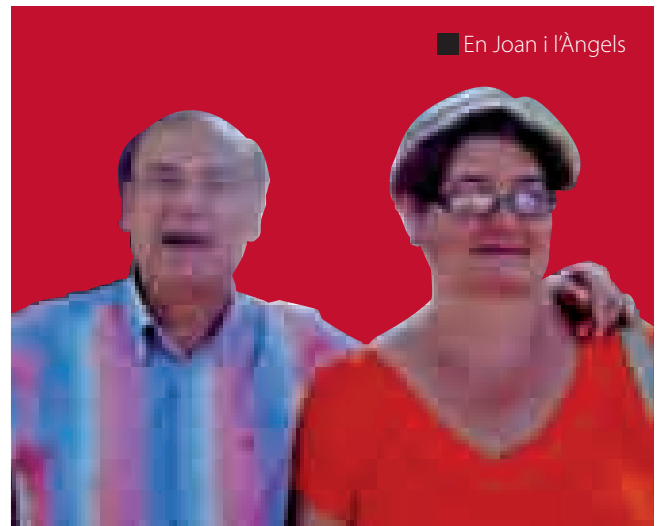
En Joan Barberan i l'Àngels Vendrell són els caps visibles de l'entitat Foment Sardanista Sant Sadurní d'Anoia, ell és el president i ella, una vocal. De tots els actes que organitzen destaca un lluit aplec amb cava a dojo, ja que som a la terra del cava. Matrimoni de lluitadors incansables són habituals en els esdeveniments sardanistes.

Avui tenim entre nosaltres en Joan Barberan i l'Àngels Vendrell, un matrimoni que comparteix afecció: són dos coneguts sardanistes que podem trobar en qualsevol ballada o aplec. Ambdós nascuts a Sant Sadurní d'Anoia porten una colla d'anys al capdavant de l'entitat sardanista local. Ell jubilat i actualment aficionat artesà del cava i ella modista i mestressa de casa són coneguts arreu per formar part d'una de les entitats sardanistes més dinàmiques del país. Encetem l'entrevista.

- **Com i quan descobriu la sardana?**

- ÀNGELS: Jo vaig descobrir la sardana de petita, perquè a casa meva n'escoltàvem, però el que es diu ballar va ser quan tenia 16 o 17 anys i va ser durant les Festes dels Barris una festa sardanista que es fa a Sant Sadurní d'Anoia des de fa molts i molts anys. Vàrem fer una colla d'amics amb la sardana de fons.

- JOAN: Jo de petit era molt revolucionari. Quan vaig començar a treballar als 14 anys (he treballat en una impremta, a la fàbrica JIM, en una fusteria i els últims 17 anys en el sector del vi i el cava) ja anava al darrere de les sardanes. Llavors no hi havia cursets de sardanes, jo m'hi volia posar però no m'atrevia i les Festes dels Barris fou una ocasió perfecte. En aquestes festes hi ha sardanes 7 dies seguits i arriba un dia que penses que si no t'hi poses avui ja no en ballaràs, allà vaig començar, i al cap d'un any ja comptava i repartia; des de llavors ja no ho he deixat mai. Als 18 anys ja vaig ser president del Foment Sardanista Sant Sadurní

En Joan i l'Àngels

d'Anoia, era l'any 1966. Com a anècdota et diré que en els inicis del Foment es deia Fomento Folklórico i Excursionista perquè darrere l'excursionisme es podia inscriure com a entitat. La nostre entitat existeix des de 1945.

- **Divuit anys i ja president del Foment Sardanista Sant Sadurní d'Anoia...**

- JOAN: En aquesta primera etapa vaig ser president del Foment des del 1966 fins al 1975, any en què ens vàrem casar l'Àngels i jo, en concret el 4 de juliol. Llavors va ser president un gran sardanista com era l'Antoni Rovira, i després ho va ser en Pere Rebordosa, i jo vaig seguir a la junta. Ells, en ser més grans i fer més respecte que nosaltres, tenien més facilitat per obtenir recursos dels bancs, caixes i establiments comercials de la vila i això es

■ L'aplec de Sant Sadurní d'Anoia conegut com l'aplec Capital del Cava

va notar. Des de l'any 1995 (any del 50è aniversari de l'entitat) ho tornem a portar nosaltres.

■ ÀNGELS: En l'època de Pere Rebordosa com a president del Foment Sardanista va ser quan Sant Sadurní d'Anoia va ser Ciutat Pubilla de la Sardana (proclamada el 6 de maig de l'any 1984). També va ser l'època en què la nostra població va acollir la XIV Nit de la Sardana: era el 4 de maig de 1985

i es va celebrar a l'Ateneu Agrícola Anoia. La sardana que va resultar guanyadora fou *Sardanistes de Santa Anna* de Manel Saderra i Puigferrer; a més es van organitzar un seguit de concerts amb La Principal de la Bisbal i també fou l'època dels aplecs a can Codorniu, en total va ser president 16 anys.

■ Quins són els principals actes que organitza el Foment Sardanista Sant Sadurní d'Anoia?

■ ÀNGELS: Fem el que podem, ens agradaria fer molt més però les limitacions econòmiques ens ho impedeixen, perquè des de fa uns anys l'ajuntament ens ha retallat considerablement les aportacions. Els actes que organitzem són els següents: el mes de gener fem el dia del soci amb una ballada i un vermut a la plaça de l'Església al quals està convidat tot el poble; a finals de febrer fem una calçotada en una festa magnífica amb 5000 calçots, una festa que comença al matí i acaba a les 8 del vespre, tots els que vénen un any repeteixen; després la diada de Sant Jordi i pel Corpus les Festes dels Barris amb 7 dies de sardanes, aquestes festes estan amenitzades des de fa uns anys per la cobla La Principal del Cava una cobla de "bolos" que tan sols actua aquells dies. Va ser una idea de l'Eduard Mañé, un músic de la cobla Ciutat de Cornellà i que viu a Sant Sadurní d'Anoia. En aquesta formació tenim grans noms com Jordi Figaró, Jordi Paulí, Carles

■ Joan Barberan, sardanista i artesà del cava

■ Àngels Vendrell, gran sardanista

■ En Joan i l'Àngels durant aquesta entrevista

Santiago, Marià Franco, Ignasi Franco, Josep Lluaradó i més. Ens havíem deixat l'acte principal de l'any: l'aplec que cada any se celebra a finals d'abril al parc de la Bòvila i que aquest any ha canviat de data. Segueixen les Fires al mes de setembre amb 4 audicions, la festa del 12 d'octubre que correspon a la Setmana del Cava (una ballada que no sempre se celebra) i per acabar l'audició de la Festa Major de Sant Sadurní d'Anoia del 30 de novembre. Anys enrere organitzàvem l'Aplec de Nit però a causa de les retallades ara no es pot fer.

■ Parlem una mica de l'aplec i d'aquest canvi de data ...

■ ÀNGELS: Sí, enguany hem canviat de data l'aplec i se celebra el diumenge 30 d'octubre a les pistes del Col·legi Sant Josep i no al parc de la Bòvila. La raó d'aquest canvi és ben simple: el dia que ens tocava fer l'aplec era el diumenge de Pasqua, i en un dia així la gent es mou poc pels aplecs. També pensem que la paella multitudinària que fem no és massa adequada per a un dia així, a més la gent de l'entitat i la gent que ens ajuda vol estar a casa amb la família i ningú es podia comprometre, per tant ho vàrem ajornar buscant una altra data.

JOAN: Hem de dir que a l'entitat sardanista som 6 persones, però quan fem l'aplec o la calçotada sortim en tenim de la gent que ens ajuda, llavors som més de 20 persones, tots ells bons amics.

■ En el decurs de l'aplec cada any organitzeu una arrosada popular amb cava, amb molt cava, amb cava a dojo. Com aconseguiu tant cava?

■ ÀNGELS: Per aconseguir el cava per al dinar de l'aplec anem a veure els cavistes i els expliquem la situació, el que fem, quant treballem i la il·lusió que hi posem. Anys enrere les caves ens havien pagat l'aplec, però com és normal es van cansar, i ara s'implica una mica més de l'Ajuntament, però tot i això costa molt, a vegades les caves ens posen anuncis i tenim una mica més de suport però el que sempre ens han donat i no han fallat mai és el cava per al dinar de l'aplec. A l'arrosada sempre hi tenim molta gent: unes 300 o 350 persones sempre hi són. L'arròs el fa una persona especialitzada i nosaltres fem tot el muntatge restant ja que després de l'arròs donem pollastre i postres a més de repartir degudament el cava ben fresc.

■ La població de Sant Sadurní d'Anoia té alguns discs de vinil enregistrats ja fa temps. Però el que ens sobta molt és la gran quantitat de sardanes dedicades a la població que teniu, totes molt conegudes i molt atractives...

■ ÀNGELS: Tenim 34 sardanes dedicades, hem tingut sort i és un patrimoni que tenim. Els títols més destacats són: *Brindis a Sant Sadurní* i *La Fil-*

■ Joan Barberan i Àngels Vendrell en un aplec

■ En Joan i l'Àngels ballen sardanes

lojera ambdues de Ricard Viladesau, *L'aplec jove* de Jordi Molina, *Escumejant* de Manel Saderra i Puigferrer, *Desgorjant* de Xavier Forcada, *L'aplec triomfant* de Florenci Trullàs, *Platí a Sant Sadurní* de Marcel Artiaga, *Brut de bruts* de Joan Lluís Moraleda, *Com a casa* de David Estañol, *Sardanes al cava* de Xavier Piñol o les molt conegudes i populars *Capital del cava* de Joan Làzaro i *Destapem els 60* de Joan Jordi Beumala escrita amb motiu del 60è aniversari de l'entitat sardanista de Sant Sadurní d'Anoia, totes aquestes sardanes anomenades són algunes entre moltes altres.

■ L'entitat ha arribat al 66 anys de vida i és un orgull per a la població i per a nosaltres poder dirigir-la. Fa uns dies encara vàrem poder gaudir de la companyia d'un dels socis que ho varen fundar: en Joan Rosell i Mata, que encara balla.

■ **Sabem que fa uns anys va ser editat un CD amb sardanes dedicades a Sant Sadurní d'Anoia. És possible l'enregistrament d'algun altre CD ?**

■ JOAN: L'any 2004 vàrem enregistrar el CD titulat *Gran reserva* amb la cobla Marinada, un CD que va ser presentat el 24 d'abril de 2004 en un concert la vigília de l'aplec. De moment veiem difícil fer nous enregistraments per motius econòmics, les retallades de l'Ajuntament ens han afectat molt, esperem que el futur sigui millor.

■ **Per cert, quan la sardana *Destapem els 60* de Joan Jordi Beumala va ser proclamada Sardana de l'Any va ser molta la gent que va anar a la final a votar?**

■ ÀNGELS: La final de la sardana de l'Any es va celebrar a la població de Cervera, concretament al Gran Teatre de La Passió de Cervera i era el 27 de maig de 2006. En contra del que va pensar la gent

no vàrem fer cap autocar, i que nosaltres sapiguem els únics habitants de Sant Sadurní d'Anoia que hi vàrem assistir fórem la Matilde Arnaus, Mati, en Joan i jo mateixa. La sardana va guanyar pels seus propis mèrits.

■ **Joan, sabem que ets un ballador de sardanes obsessiu i que no pares ni un moment quiet. Ens pots explicar la història de la sardana *No paris no paris* de Joan Jordi Beumala?**

■ JOAN: Aquesta sardana fou estrenada el 20 de juliol de 2008 i va ser el regal pel meu 60è aniversari. Va ser una sorpresa, jo no sabia res i amb una enredada em varen portar a la masia Torreblanca d'Olèrdola: allà, en una festa privada hi havia molts amics meus i en un moment concret de per allà dins va sortir la cobla Sant Jordi-Ciutat de Barcelona que va interpretar la sardana que em varen regalar.

■ **Àngels, tu també tens una sardana dedicada ...**

■ ÀNGELS: Si és la sardana *Com a casa* de David Estañol, però està dedicada a dues persones: a la Matilde Arnaus, Mati, i a mi mateixa. A la sardana i ha un cant en què s'alternen el tible i la tenora i segons l'autor de la sardana, en David Estañol, vol reflectir les converses entre nosaltres dues.

Ja fa alguns anys que ens coneixem i pera nosaltres és un goig comprovar com hi ha persones unides per la sardana i de com comparteixen afecció: no us canseu mai de lluitar per la sardana. Hem fet aquesta entrevista abans de la celebració del vostre aplec a finals del mes d'octubre i hem volgut que així serveixi una mica de promoció. Esperem que, com sempre, sigui un gran aplec. Joan i Àngels, gràcies per tot i per tot el que feu, el món sardanista necessita gent com vosaltres. Sort i fins aviat! ■

■ Part de la gent de l'aplec de Sant Sadurní d'Anoia

1.2. Evolució de la sardana llarga

Primera etapa (1875-1890)

L'activitat sardanista durant la primera meitat d'aquest període va ser mínima; però també és cert que documentar fets històrics de poca rellevància en què la sardana hi és present implica grans dificultats. Tot just s'havia clos el *trienni democràtic* encara queden ferides morals i físiques per curar. Les guerres civils deixen nafres morals que, en el millor dels casos, es guareixen lentament i compliquen la convivència.

En moments difícils, a pocs podria interessar ressenyar una audició de sardanes, que alguns, ja consideraven com de casa: per a ells no era novetat. Quan les aigües a poc a poc tornin a la llera, serà el moment de guanyar calerons i treure el ventre de pena.

A l'anterior treball escrivia que el 1872 les *coples* Els Cardonedada i Figueras de Pep Ventura assoliren un gran protagonisme a les festes de la Mercè de Barcelona en què la de Ventura de Figueras farà memorables actuacions i estrenarà la famosa sardana *Per tu ploro*. Durant un decenni la sardana desapareix de Barcelona i província com fulminada per un llamp. Hom creu que la fal·lera de la construcció, la febre industrial i les ànsies de guanyar virolles fan que la sardana, un ball nascut i conreat a l'Empordà, caigui en un pou negre. Però malgrat tot, a qui-sap-los pobles de Catalunya es viu una notable activitat cultural i recreativa. Barcelona té una extensa oferta de teatres i locals recreatius com salons de ball, masses corals, teatre d'aficionats... Fins ara, la sardana fou una *moda exòtica i de curta durada* que, d'entrada fascinà el públic barceloní, una població heterogènia procedent de diferents pobles de Catalunya i també de la resta d'Espanya, però amb un objectiu comú: guanyar-se la vida.

Les poblacions importants de Barcelona no deixen de ser com masoveries de la gran metròpoli amb qui comparteixen problemàtiques, sobreviure, viure i progressar. Poc els preocupa un ball originari de l'Empordà anomenat *sardana* a la qual han penjat la llufa de *originaria de los payeses y pastores del ampurdan que la interpretan con instrumentos pastoriles*. Amb aquesta targeta de visita, a part de la curiositat, poca cosa es podia esperar.

Els qualificatius de *payeses y pastores* segurament prové de la vestimenta originària dels sardanistes: barretina, faixa,

calces de vellut i espartenyas. La part *instrumentos pastoriles* es pot assimilar inicialment a la presència del sac de gemecs i posteriorment a la del flabiol i els tibles.

Durant el procés de recerca de dades no he trobat cap acte rellevant amb presència de la sardana, fora de la província de Girona, fins als anys 80. Cal remarcar que la sardana comença a estendre's per la franja litoral fins a Barcelona, alguna actuació aïllada a Tarragona per Santa Tecla i para de comptar. A la província de Lleida, res de res.

És digne de ressaltar que les múltiples guerres, incendis i altres negligències humanes han augmentat les dificultats per trobar informació fiable sobre els esdeveniments. Molts diaris i pamflets de l'època s'han destruït o desaparegut, se'ls considerava *paperots* sense importància i bons per encendre foc.

Progresió de la sardana (1881-1900)

1881. (2 audicions + 11 tallers de sardanes)

Juliol. A Hostalric i Palafrugell es toquen *sardanas antigues*.

Setembre. A Vilanova i la Geltrú, *bayles y sardanas a las plazas públicas*.

Octubre - novembre i desembre. A Barcelona al teatre Nasini del c/ Canuda 31, cantonada amb c/ Bertrellans, un edifici que encara existeix

Comentari. El teatre Nasini s'ubicava en un complex recreatiu, al rovell de l'ou de la gran ciutat on, a la mitja part del teatre o en finalitzar els balls de saló, es ballava una sardana al so del conjunt musical que actuava amb els instruments disponibles. Era una fórmula senzilla de donar-la a conèixer. A Barcelona encara no consta cap *copla ampurdanesa o de sardanas*. De totes maneres s'ha de valorar el fet que, des d'un local recreatiu, es promocioni la sardana. Això tindrà continuïtat.

Hi ha una possibilitat remota que ballessin sardanes al so d'un fonògraf, un aparell revolucionari que havia arribat directament des dels Estats Units. Però el dubte raonable és: qui enregistrà sardanes en cilindres de cera?

Activitat sardanista: incipient.

Alumnes de l'escola de música de Pere Rigau. Entre d'altres s'hi troben: Rogeli Rigau, Vicenç Bou, Joaquim Vallespí i Ricard Forcada.

1882. (7 audicions +15 tallers de sardanes)

Gener - abril: Barcelona. Sembla que les activitats sardanistes del teatre Nasini tingueren acceptació, perquè es repetiren tots els festius des de la primera quinzena de gener fins a la segona d'abril. Aquesta peculiaritat demostra que, dins la societat del teatre Nasini hi ha algú molt interessat a promoure la sardana. Palafrugell. A finals d'abril, *jovenes ataviados bailaron sardanas a la plaza*.

Maig: Tarragona. Actua la cobla d'Esteban Cordoneda. Barcelona. A la plaça Universitat s'obra el Salón de la Amistad en què actuaren *coplas ampurdanesas* durant els dies 14 i 18.

Juny: Hostalric. Audició de *sardanas* a la plaça. No s'especifica ni la cobla ni el tipus de sardana Barcelona. Al teatre Nasini del c/ Canuda, 31 a final de mes es continuen programant sardanes.

Agost. Sant Hilari de Sacalm. Se celebra la festa de comiat dels estiejants en què actuaren les *coples Cassà* i una de Santa Coloma de Farners.

Desembre. Portbou tancarà la temporada l'audició del primer de desembre a la *Plaza Nueva* on es *baylaron sardanas*

Comentari. Les activitats del saló i teatre Nasini té bona acceptació a Barcelona, les actuacions de gener a abril es reprenen el mes de juny. És estrany que les actuacions continuen durant la quaresma. Aquestes reiterades actuacions confirmen que les sardanes eren interpretades pel mateix conjunt musical del ball i, per tant, els músics coneixien les peculiaritats de la sardana llarga. Podria ser que, en alguns llocs, encara es ballés l'antiga sardana però de tiratge lliure. En algunes cites hi consta *sardanas llargas*, que anuncia específicament que es tracta de la sardana moderna.

La peculiaritat molt important és la primera cita en què consta que, a Palafrugell, *jovenes ataviados bailaron sardanas*. És un fet que demostra el fort arrelament de la sardana a Palafrugell.

Un fet important és l'aparició del Salón de la Amistad, a la plaça de la Universitat de Barcelona. La direcció d'aquest local contracta la cobla d'Esteban Cordoneda per actuar a Tarragona, fora de la festa major de Santa Tecla. Aquí també hi ha implicat algun empordanès. Anys després s'hi instal·larà la Casa de Girona.

Activitat sardanista: Continua sent minsina.

1883. (9 audicions)

Gener i febrer Barcelona. Teatro Español. Consta que *sonaron sardanas empordanesas*.

Juny: Castelló d'Empúries. Durant la festa major i *las Fiestas locales sonaron sardanas llargas*.

Juliol: Barcelona. Festa Major de Sant Martí Vell, audició de sardanes a la plaça a càrrec d'una orquestra de Santa

Coloma de Farners. Sant Feliu de Guíxols, durant la Festa Major s'estrena la il·luminació de gas i s'ofereix una audició de sardanes a la plaça.

Agost. Tordera, Festa Major. Es programen dues audicions de *sardanas llargas*.

Octubre dia 3. Girona, durant las *Ferias y fiestas se convoca un concurso de orquestas de plaza y se concederá el premio a quien mejor ejecute una sardana escrita al efecto*. Els membres del jurat foren: Juan Carreras Dagas, Buenaventura Frigola Frigola (organista de la Mercè de Barcelona), Ramon Soler (promotor) i Joan Frigola de Santa Coloma, compositor de la sardana obligada. No he aconseguit el veredict del jurat.

Comentari. És el primer concurs de *orquestas de plaza* que he pogut ressenyar a la província de Girona. Realment els components del jurat eren insignes personalitats en el camp musical, la qual cosa dignifica el certamen i demostra que, a la província de Girona, la sardana ja havia assolit una gran popularitat i acceptació popular. També demostra que al concurs hi figura una sardana que els músics tocaran *a la vista*.

Aquest concurs fou un motiu important perquè el públic visités la Fira agrícola i comercial. Sembla que fou un èxit ja que, l'any següent, una casa comercial en patrocinarà un de més important a Barcelona.

Activitat sardanista. Han desaparegut els tallers de sardanes i han augmentat lleugerament les audicions; Ccontinua sent mínima.

1884. (26 audicions)

Juny. Vic. Festes de Sant Miquel. *Sardanas llargas a la Plaza de la Constitución*.

Juliol. Massanes. *Sardanas y bailes con la orquesta de Cassà de la Selva*.

Agost: Sant Hilari de Sacalm. Segona festa major. *Sardanas llargas con músicos de la Llagostera y la Bisbal*.

Setembre. Barcelona, festes del Poble Nou. Durant tres dies se *bailaran sardanas en diferentes puntos del barrio*. Torroella de Montgrí. Durant les festes de la Mercè se *tocaran sardanas mañana y tarde por la orquesta la Lira*, formació local propietat de Juan Rigau.

Desembre: Barcelona. *Durante las Fiestas y Ferias*, el 4 de desembre de 1884, es convoca el *Concurso Orquestral Sellarés* que comprenia una llista de diverses formacions musicals entre les quals figuren *las coplas ampurdanesas*. El dia 8 de desembre de 1884 tots els participants havien d'estar a Barcelona durant dos dies amb totes les despeses pagades. El premi es concedia a la *copla que mejor interprete una sardana compuesta ex-profeso por el Mtro Cándid Candi*. La recerca sobre el resultat d'aquest concurs no ha assolit l'objectiu: conèixer el veredict.

Fiestas i Ferias Populares de Barcelona. Las coplas Barretó y Pep de Figueras actuaren en diferents llocs de la capital. Dimecres 17: a les 8 h la Cobla Pep de Figueras actuà a la plaça de la Constitució i a les 9 h la cobla Barretó tocà a la plaça Reial. Dijous 18: a les 8 h la cobla Barretó actuà a la plaça Cerdà i a les 9 h la Pep de Figueres a la plaça d'Hostafrancs. Divendres 19: a les 8 h la cobla Barretó actuà a la plaça Padró i la Pep de Figueres a la plaça del Born. Dissabte 20: a les 8 h la *copla* Barretó tocà a la ronda de Sant Antoni i la Pep de Figueres a la plaça Blasco de Garay. Finalment, la *copla* Barretó s'acomiadà de les festes amb un doble concert nocturn al Café del Siglo XIX.

Comentari. Fins al mes de juny no he trobat cap cita sardanista. Durant els mesos de juny, juliol, agost i setembre hi ha una audició al mes a Barcelona.

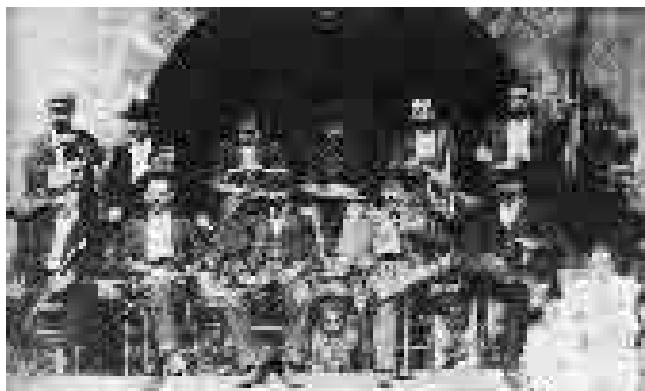
Just aquest any, en Pere Rigau deixa l'orquestra del pare -la Lira o els Barretons- i funda Els Montgrins. Al Concurs Orquestral Sallerés hi participen diferents formacions musicals: La *copla ampurdanesa* era la quarta modalitat designada. De Barcelona, fins ara, no tenia constància d'un mes de desembre amb tanta activitat musical i cultural en general. L'any anterior, el mateix patrocinador convocava un concurs musical de menys volada, a les *Ferias y Fiestas* de Girona. Hom dedueix que el resultat del primer intent a Girona fou positiu. Malgrat tots els intents, no he aconseguit el veredict del jurat.

Aquest desembre és un mes inusualment mogut i s'enceta amb un concurs de formacions musicals. El promotor d'aquesta iniciativa és el mateix que l'any anterior va assajar un concurs musical per les *Ferias y Fiestas* de Girona.

La *copla* Barretó és la que fundà i dirigí Joan Rigau, Barretó, pare de Pere Rigau.

És el primer any en què, durant el mes de desembre, a Barcelona hi ha constància d'aquesta setmana de *Ferias y Fiestas Populares*. Podria ser la institució de l'actual fira de Santa Llúcia a la plaça de la Catedral.

Activitat sardanista: s'engresca el darrer trimestre de l'any.

■ Cobla Principal de la Bisbal l'any 1892. Dir. Josep Canet; Josep M. Soler, Eduard Mercader, Marià Calvet i d'altres.

1885.

Insòlit! Cap actuació sardanista! La sardana enceta una hibernació que, amb més o menys intensitat, durarà fins al 1889. Aquest any no s'ha trobat cap ressenya de sardanes ni de *coplas ampurdanesas*. Què passa?

No és el meu estil passar de puntetes sobre fets *misteriosos*. Ho sento; soc tafaner de mena. Un fet tan contundent, no sol ser conseqüència d'una sola causa. En cas contrari el motiu seria tan important que constaria ressenyat en diversos documents. Per tant, l'única manera de justificar el fet és mirar pel forat del pany i observar què passava a casa nostra entre 1885 i 1888.

La febre de l'or. Aquesta activitat frenètica es dona durant el decenni 1875-1885, que coincideix, pràcticament, amb el regnat d'Alfons XII. Arriba a la seva fi. S'ha acabat l'època de les *vaques grasses*. Avui la denominem *bombolla* i sabem molt bé quin pa s'hi dona.

Arriba la tecnologia. La tecnologia és una eina de doble tall; per una part augmenta la productivitat i, per l'altra, redueix mà d'obra. Un exemple: els vaixells de vapor multipliquen per tres o quatre la seva productivitat respecte als de vela. Amèrica pot exportar a Espanya matèria primera i manufacturats a meitat de preu. L'electricitat revoluciona el món industrial, el tren ha trastornat les comunicacions i així amb la resta d'invents.

“La gran depresión” és la conseqüència dels anteriors esdeveniments i del baix rendiment de la xarxa ferroviària. Aquest conjunt de factors associats comportà un gran daltabaix al món financer i, consegüentment, també al món laboral. S'entra en una nova crisi espanyola i també europea.

Les temudes epidèmies cròniques. El 1884, a València es declara un focus de còlera que alarma tota la costa mediterrània. Però l'epidèmia del còlera traspasa els límits valencians i arriba a Barcelona el mes de maig de 1885, quan la ciutat estava immersa en la febre de l'execució del Pla Cerdà i del projecte de l'exposició de 1888. Malauradament arriba a Barcelona en un moment molt complicat. A causa de la seva activitat i oferta de treball atreïa, especialment, l'excés de mà d'obra de les províncies de Girona, Lleida i d'altres pobles, que arriba a ser del 40%. Una ciutat que ha fet el propòsit d'esponjament i sanejament, es troba amb una superpoblació, afortunadament, repartida pels pobles perifèrics: Gràcia, Sarrià, Sant Gervasi, Sants, etc.

L'epidèmia de 1855, va ser una de les més mortíferes: a la península moriren més de 120.000 persones, de les quals 33.600 al llevant català. A Barcelona ciutat i a Hostafrancs es comptabilitzaren 6.420 defuncions. No consten les baixes dels pobles perifèrics a Barcelona. L'arrel del problema era la manca de salubritat i higiene, un fet consubstancial a les grans ciu-

tats com Barcelona. Els pèssims sistemes de desguàs d'aigües negres, la contaminació dels rius i l'alta densitat d'habitants per metre quadrat era l'òptim cultiu per a totes les epidèmies. El Pla Cerdà va posar remei a aquest problema.

Ja des del segle XVII, en cas d'epidèmies, la Generalitat publicava un ban que ordenava l'aïllament del focus, prohibia la concentració massiva de públic i restringia la mobilitat de la resta del país. Les penes per infringir la llei eren molt greus. Qui desobís l'autoritat se saltés el cordó de seguretat podia ser mort d'un tret.

El dia u de novembre de 1885, coincidint amb la diada de Tots Sants, es dona per eradicada l'epidèmia a Barcelona i se celebra un ofici religiós en què es canta un tedèum en acció de gràcies. Aquest acte, en dates diferents, se celebrava a tots els pobles.

L'epidèmia també afectà durament la majoria de poblacions importants, especialment de Tarragona, Barcelona i Girona.

Conclusió: tot té una explicació i aquest cas també. Donat aquest còctel de circumstàncies la decisió de suprimir els actes multitudinaris era totalment justificada. Per aquest motiu no he trobat cap ressenya sobre audicions de sardanes.

1886. (4 audicions)

Gener. Portbou: La vigília de Reis se celebrà la Festa Major durant la qual es ballaren *sardanas cortas, largas y contrapastos a todo lo alto*. No consta l'orquestra.

Febrer: Figueres: mor un senyor de 85 anys i deixa per testament que *se toquen sardanas llargas por plazas i calles de la vila*. Realment és una darrera voluntat singular, sobretot tractant-se d'una persona de 85 anys.

Agost: A Port de la Selva per la festa major *se bailaron sardanas cortas, llargas i contrapastos* durant els tres dies de festa major. Sant Hilari Sacalm tanca la temporada la festa dels estiuers en la qual es ballaren *sardanas llargas*.

Comentari: És indicatiu que no hi hagi actuacions a cap capital de Catalunya i sols a quatre pobles de Girona; dos de costers i dos d'interiors. Els efectes de l'epidèmia van trastocar les costums de la població.

1888. (3 audicions)

Juny: Vic. *A las Fiestas y Ferias de Vic hubo sardanas llargas y corridas de vacas*.

Agost. Igualada. Per la festa major, *audición de sardanas llargas* el dia 22.

Comentari: És l'any de l'Exposició Universal de Barcelona, però la premsa local no reflecteix la presència ni de la sardana ni de las *coplas ampurdanesas*, durant l'Exposició. I és comprensible. La sardana encara és una dansa *emporda-*

nesa catalogada de *payesa y poblerina*. L'organització no creu oportú mostrar-la als visitants estrangers.

Hi ha un fet anòmal. A corre-cuita es construí un hotel de 300 habitacions a l'avinguda d'Isabel II per atendre els visitants, i s'enderrocà poc temps després de cloure l'exposició. Per què? Per preveure el contagi l'algun tipus d'epidèmia importada pels visitants?

Amb tot això, la sardana continua la seva hibernació. Però hi ha una notícia molt bona: el 25 de març, José Canet, Josep Casanovas (Peixero), Robert Mercader i altres companys funden la cobla La Principal de la Bisbal que ja esdevindrà famosa als inicis del següent segle.

Activitat sardanista: sota mínims.

1889. (27 audicions)

Aquest any es disparen els actes amb presència de la sardana. S'ha acabat l'Expo Barcelona 1888.

Febrer: La Bisbal enceta l'any programant *sardanas* en una festa de caràcter republicà.

Març: Torroella de Montgrí, per Carnestoltes, audició de sardanes a càrrec de l'orquestra La Lira de Joan Rigau. Llagostera *sardanas llargas a la Plaza de la Constitucion*.

Juliol. A Palafrugell *sardanas llargas por las orquestas: Fatchendas y la Principal de la Bisbal*.

A La Bisbal; durant la festa major actuaran les orquestres La Vella i la Principal de la Bisbal juntament amb els Fatchendas de Sabadell. Blanes: durant la festa major es ballaran *sardanas llargas per l'orquestra Munners*. Portbou: actua l'orquestra de Castelló d'Empúries. La ressenya diu: *las sardanas llargas fueron concurridisimas*.

Agost: Portbou. Per la Festa Major audició de *las tipicas sardanas que fueron muy concurridas a cargo de la orquesta de Castelló d'Empúries*. Barcelona. c/ del Rec. Dia de Sant Lluís *se bailaron sardanas i bailes públicos*. Olot: Festa Major. *Sardanas llargas i se estrena las iluminaciones venecianas*.

Setembre: Barcelona, c/ Amalia. Se celebra la inauguració de l'enllumenat elèctric amb *las populares sardanas* Llansà. Dia 12. Audició de *sardanas por la orquesta de Antonio Agramont*. Celebren la diada? Barcelona: C/ Dos de Maig. Festa Major del barri. Es ballen sardanes llargues.

Rupit. Per la Festa Major es ballen sardanes amb l'orquestra de Tortellà. Torroella, festa de la Mercè: per la seva importància històrica transcriu textualment la ressenya de la Vanguardia:

En esta villa a pesar de la corriente contagiosa de la imigración de muchas familias por falta de trabajo el dia 29 ... fue un dia de júbilo...con toda pompa se celebró la fiesta de la Señora de las Mercedes... Pasacalles y sardanas por la orquesta Dals Montgrins que dirige el modesto y joven compositor Pedro Rigau.

Novembre: Barcelona. A les festes del barri de Provençals hi actuà la Banda Municipal interpretant música popular i sardanes.

Desembre: Malgrat de Mar. Per la Festa Major *Sardanas y bailes populares por la orquesta Muixins de Sabadell*.

Comentari: S'ha acabat l'Exposició i es desperta la sardana. El poble tenia ganes de ballar sardanes tot i la crisi del moment.

És de destacar la primera cita de la Principal de la Bisbal l'any següent de la seva fundació i *Dals Montgrins dirigidos por el joven Pedro Rigau*.

Activitat sardanista: S'ha despertat.

1890. (29 audicions)

Abril: Barcelona, El concert de la Banda Municipal al parc de la Ciutadella inclou una sardana.

Juny: Camprodon: Per les festes del sant patró a la *Plaza Mayor se bailaron sardanas llargas y bailes franceses*. Estava de moda el *rigodon*.

Caldes de Malavella. En una audició de *sardanas a la Plaza* *hubo una discusion que acabó con un muerto*.

Juliol: Cassà de la Selva.. *Sardanas llargas a la Plaza Mayor por las oquestas locales*. Blanes. Per la Festa Major. *Sardanas llargas por las Orquesta Llagostera y la de Tordera*.

Agost: La Bisbal. Orquestres contractades per la Festa Major: *Los Esacalas*, *La Principal*, *Los Trullassos de Terrassa* i *La Brillante*. Palamós. Sardanes a càrrec de l'orquestra del mestre Casademont.

Camprodon. Sardanes a la plaça La Bisbal. Festa Major. Sardanes a càrrec de la *Principal* i *Los Escalas de Barcelona*. Torroella de Montgrí.: Festa Major. Sardanes a càrrec de les orquestres *Unió Cassanense de Cassà* i *la Montgrins que dirige el joven compositor Pedro Rigau*.

Setembre: L'Arbós. Les sardanes figuren al programa de Festa Major. Olot: Festa Major: es programen sardanes, ball pla y toros navarros. Terrassa: durant la Festa Major es van oferir dues audicions de sardanes. Cadaquès. Sardanes per la Festa Major. Llançà. sardanes llarges. És d'especial interès la crònica de la Vanguardia que transcriu: *...del Ampurdán son las tradicionales y típicas sardanas largas. Este baile, verdaderamente democrático por no existir distinciones ni clases, entusiasmo y sorprende á los que por primera vez lo presencian. El artístico contraste de los elegantes trajes de las señoritas, con la clásica barretina, es extremadamente interesante, é indudablemente la danza..., no está llamada á desaparecer, antes bien, toma cada día mayor incremento, atendido á que existen ya «varias poblaciones del Ampurdán, que tienen por costumbre*

al comienzo y conclusión del baile de Sociedad, bailar una Sardana llarga con los instrumentos propios de las mismas. Hago constar con gusto que la renombrada orquesta de Castelló de Ampurias, dirigida por el notable maestro don Antonio Agramunt ha cumplido su cometido con satisfacción general, pues los inspirados motivos pastoriles de las sardana, eran escuchados con verdadera atención y aplaudidos varios de ellos por su originalidad....

Octubre: Barcelona, Parc de la Ciutadella. En un concert de la Banda Municipal de Barcelona hi figura la sardana *Montserrat* d'Eusebi Guiteras. Aquesta sardana l'enregistrà la Banda de la Casa de Caritat en un disc Berliner's el 1902. Santa Maria de Palautordera. Al programa de festa Major hi figuren sardanes *por la orquesta La Catalana* de Granollers.

Novembre: Sant Celoni: Festa Major, sardanes a la plaça. Barcelona, al C/ Moncada. Festa republicana: audició de sardanes.

Comentari: Aquest any, deixebles de música del castell de Peralada, entre els quals, els germans Josep i Miquel Serra Bonal funden la cobla Principal de Peralada, la cobla preferida del mestre Morera i lloada per Josep Pla. La cobla es dissoldrà poc abans de la guerra civil, quan n'és el director Josep Blanc i Reynal.

Una vegada més es demostra la fama de la cobla d'Antoni Agramont de Castelló d'Empúries i la progressió de la sardana manifestada per la ressenya de *La Vanguardia*. Sis anys després de la seva fundació, Els Montgrins, sota la direcció d'en Pere Rigau, comença a fer-se un nom entre les cobles-orquestres.

Activitat sardanista: va en augment.

Aquest és el punt d'arribada previst per aquesta recerca. El proper comprendrà el període 1891-1900. ■

■ Cobla Principal de Peralada, 1893.
Dir. Miquel Serra: Josep Serra, Jaume Llongueras, Josep Bigas i d'altres.

Antoni Romero

Petits currículums d'uns grans músics

Joan Mulí i Jou

Va néixer a Tortellà, el 5 de juliol de 1929, o sia que actualment té 82 anys.

Resideix a la vila nadiua de Tortellà, terra de molts i grans músics.

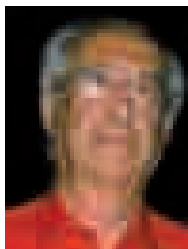
És instrumentista de tenora en la cobla i de flauta travessera en el clàssic.

Els seus mestres de música foren el seu pare en solfeig i tenora, i de flauta el Mestre Rafel Boix.

Comença la seva vida musical als 14 anys.

La Nova Tortellà	2 anys
La Principal de Sant Feliu de Pallerols	4 anys
Banda Militar de Girona (servei), uns	3 anys
Cobla Girona	15 anys
Cobla Caravana	10 anys
Escola de Música d'Olot fins a la seva jubilació	20 anys

Mentre exercia la docència, alternava amb la faceta d'instrumentista a les Cobles Atlàntida, Foment del

Montgrí (abans Foment de la Sardana) i Principal d'Olot.

També havia format part de la Cobla Bofills de Torelló i algunes actuacions a la Cobla Osona, aquestes sense afany de lucre, sols per afició a la nostra música, a la sardana.

Actualment i per aquest motiu, i sense cap compensació econòmica, participa en alguna cobla ocasional, com La Principal del Mont, La Principal del Càmping Bella Vista i altres.

En Joan de Tortellà, com ell s'autonomena, té un curiós record. Ser el tenor més jove, debutant a la cobla Nova Tortellà sols amb 14 anys, i a la vegada ser actualment el tenor més gran amb 82 anys. I encara obliga!

Joan Mulí lamenta que la sardana no tingui un tracte més adequat a casa nostra, als mitjans de comunicació, especialment a la Ràdio i Televisió Autònòmiques. ■

Robert Rodríguez Coll

Va néixer a Llagostera el 18 d'abril de 1942, o sia que en l'actualitat té 69 anys.

Resideix a la seva vila nadiua de Llagostera.

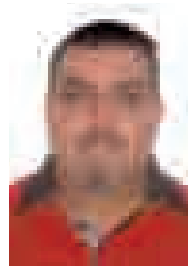
És instrumentista de clarinet, saxòfon, tible i flabiol entre altres.

Cursà estudis musicals en el Conservatori de Música del Liceu de Barcelona.

En la seva vida d'instrumentista ha estat en les següents formacions:

La Principal de Llagostera	1 any
AMOGA de Vidreres	5 anys
Costa Brava de Palafrugell	2 anys
Conjunt d'en Francesc Mas de Vidreres	6 anys
Banda EL CALIU, de Platja d'Aro	20 anys

on va ser el director i impartí la seva docència.

Actualment està jubilat però continua fent música com a component del Conjunt CALIDAE, de Caldes de Malavella, on un conjunt de 9 grans intèrprets regalen les seves interpretacions en Casals, Llars de Gent Gran, Residències, etc... de forma totalment altruista, sense el més mínim afany de lucre.

Li agraden les activitats esportives practicant-ne algunes d'elles com són el tennis, la pesca, el ciclisme, etc., i també les activitats culturals, però, segons la seva expressió "mana en mi la música i especialment la seva interpretació". ■

El tible Joaquim Portas deixa la Cobla Ciutat de Girona després de 34 temporades

Pel Carnaval de 2012 el destacat intèrpret de tible (el seu actual instrument), tenora, flabiol, saxo i clarinet Joaquim Portas i Busquets deixa la seva cobla la Ciutat de Girona, a la qual era des de fa una colla d'anys, quasi mitja vida, tot i que segons ens ha comentat ingressarà a la cobla La Principal d'Olot per fer alguna temporada més. Joaquim Portas és un músic d'aquells de raça, de la terra, del país, d'aquells músics d'abans, dels que ja no en queden, un músic especial i peculiar, molt estimat pel públic, un músic d'aquells que enyora una partida de cartes amb els companys de cobla després de dinar i abans de començar la sessió de tarda, un gran professional que sempre ha realitzat la seva feina d'una manera impecable, un home que no ha causat mai cap problema i s'ha adaptat a les exigències de cada formació, així al llarg de la seva carrera ha ocupat totes les places possibles de la rengla del davant de la cobla (tible primer i segon, tenora primer i segon i flabiol). Actualment era el segon tible de la cobla Ciutat de Girona, formació a la qual és des de fa 34 temporades i en tots aquests anys ha format parella de tibles amb destacats intèrprets com Juli Esteve, Narcís Roura i Joan Parés. Amb tots ells es partia el lloc de primer i segon i arran d'una greu afecció cardíaca amb posterior intervenció (era l'any 1996) a l'Hospital de la Vall d'Hebrón de Barcelona, passà a ser el segon tible definitiu. Actualment el primer tible és David Plans i el segon en Joaquim. En els primers anys d'estada a la cobla Ciutat de Girona Joaquim Portas esdevingué un destacat, valent i eficient solista de tible. D'aquella època recordo alguns títols de sardanes obligades de tible que ell interpretava, com: *La verbena del*

Pla de Narcís Oliveras, Adelaida de Miquel Tudela i dedicada a l'esposa d'en Joaquim, Maria Gràcia d'en Lluís Pey, Estrella de Rubí de Josep Saderra o Sant Pere de Roda d'en Francesc Basil, entre altres, amb les quals demostrava la seva vàlua i posava de manifest les seves inqüestionables facultats.

Joaquim Portas i Busquets neix a Tortellà el 25 de setembre de 1946. El seu pare era músic i el va iniciar en els estudis de música, uns estudis que va continuar

■ El tible de la cobla Ciutat de Girona i a partir d'ara a La Principal d'Olot, Joaquim Portas i Busquets

■ Joaquim Portas amb el seu tible de la casa Pardo

a l'escola del poble, després a Banyoles amb el mestre Martirià Font i Coll i finalment a Barcelona. Entre els seus mestres hi trobem al mític instrumentista de tenora i compositor Josep Coll i Ligora. Va debutar als 14 anys a La Principal de Tortellà en què tocava el flabiol, el saxo i el clarinet, i hi va acabar com a tenora segon. Després passa a la cobla-orquestra Figueres en què toca de primer tenora, saxo i clarinet i abans d'anar a la mili entra a la cobla-orquestra Amoga i hi toca flabiol, saxo i clarinet. Fent la mili a Barbastro (Osca) ingressa en el conjunt Diapason que actuava en les festes majors de la zona. Acabada la mili forma part de la cobla La Principal de Girona durant dos anys com a segon tenora, després ingressa a la cobla-orquestra Caravana com a tible primer, formació a la qual va fer una estada de set anys fins que l'any 1978 passa a formar part de la cobla Ciutat de Girona (en substitució de Jaume Esteve) a la qual ha actuat com a primer i darrerament com a segon tible fins al dia d'avui.

■ Any 1978, (d'esquerra a dreta), Joan Parés (La Principal de la Bisbal), Joaquim Portas (Ciutat de Girona), Tomàs Bahí (Montgrins) i el tible de la Caravana que no coneixem

Esperem que la teva nova vida que ara iniciis sigui del teu grat i esperem seguir gaudint de la teva presència i de les teves interpretacions amb la teva nova cobla: La Principal d'Olot. Se'ns farà difícil observar la cobla Ciutat de Girona i no trobar-te entre els teus companys, que estem segurs que et trobaran a faltar. I, a més, qui s'encarregarà de portar la maleta de CD per vendre? Nosaltres et coneixem des de l'any 1978 en què ingresses a la Ciutat de Girona i sempre t'hem admirat pel teu treball i com a persona amb les teves bones maneres.

■ Foto de la cobla Ciutat de Girona de l'any 2003, en què veiem Joaquim Portas

Joaquim Portes és un home que no aparenta l'edat que té, perquè sembla molt més jove i han estat molts els sardanistes amb qui hem comentat el fet que deixi la Ciutat de Girona i ens han dit: "Si encara és jove!" guiats per la seva aparença. La cobla Ciutat de Girona és una cobla que actua molt i que té un gran nivell d'exigència, i tot i el que això suposa, en Joaquim ha demostrat la seva implicació i ganes d'agradar fins a l'últim dia, complint amb la feina a la perfecció i sempre amb bones paraules i gran amabilitat en el tracte amb el públic. La seva vacant a la cobla Ciutat de Girona, és a dir la plaça de segon tible, serà per a en Felip Morales i Pareja, un músic molt jove que prové de la cobla La Flama de Farners a la qual ha fet mèrits suficients per captar l'atenció dels responsables de la cobla Ciutat de Girona.

Benvolgut amic Joaquim, que tinguis sort i salut en aquesta nova etapa de la teva vida. Una abraçada. ■

Recordant en Janio

El pianista i director d'orquestra Joan Antoni Martí Soler, conegut professionalment com a Janio Martí, ens va deixar el passat 9 d'octubre a Sitges, a l'edat de 71 anys.

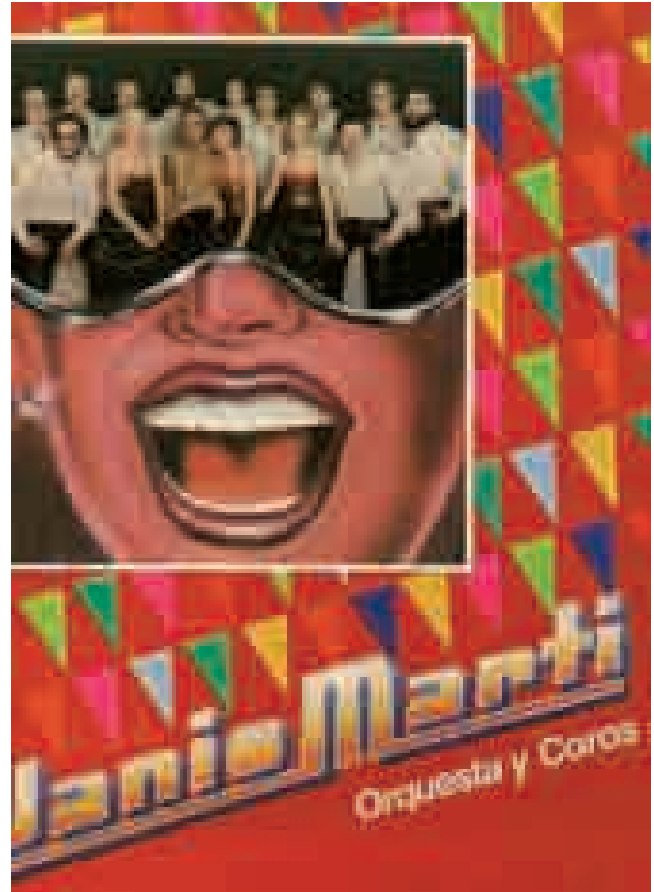
Fill de Vilafranca del Penedès, la seva carrera va començar l'any 1957, quan va formar el seu primer conjunt, Harlem,

antecedent del que seria la seva orquestra. Janio Martí durant diverses dècades ha estat considerat com un dels referents de les festes majors d'arreu de Catalunya. L'any 2005, quan va anunciar la retirada dels escenaris, l'Ajuntament de Sitges va retre un homenatge a l'artista i va col·locar una placa amb el seu nom a la plaça dels Artistes; també va rebre l'Ensenya d'Or de la societat El Retiro.

Hem demanat a tres excomponents de la seva orquestra poder compartir records i altres impressions del seu antic director. Curiosament tots són trompetistes: Antoni Delgado (Els Montgrins), Tomi (Maravella) i Josep Ramon Prats (La Principal de la Bisbal).

■ Com va ser la vostra estada a l'Orquestra i Cors Janio Martí?

■ **Josep Ramon Prats** – Vull destacar sobretot la bona convivència del grup, encara conservo grans amics d'aquells anys. També recordo tots els països on vam actuar i els èxits obtinguts, quasi sempre als millors escenaris. Van ser només 5 anys, però molt intensos. Es feien itineraris llargs, molts fora del país. Eren quasi 200 actuacions anuals, amb això ja està tot dit! Hi vaig estar de l'any 1981 fins al 1985. El meu primer any, en Janio va fer una important reestructuració i ampliació de l'orquestra, amb un resultat espectacular sense precedents al nostre país. Aquest fet va ocasionar que la resta de formacions ho prenguessin com a exemple, cosa que va provocar un gran canvi general.

■ **Toni Delgado** – Jo hi vaig passar bons moments i d'altres de no tan bons. Era molt dur, l'any 90 vàrem tocar moltíssim, en total vaig estar fora de casa 250 dies si hi sumem els assajos i els viatges. Dormíem a l'autocar, dos seients per cada músic, sempre lluny de casa, estàvem més hores dins l'autocar viatjant que al poble on actuàvem. Tot plegat va ser una experiència inoblidable. Jo també vaig tenir bons companys, grans col·legues, recordo en Diego (trompeta) i en Figueras (trombó i trompeta).

■ **Tomi** – El meu pas per l'orquestra d'en Janio (1989-1999) va ser de les etapes més bones de la meua vida, tant musical, com personal. Musicalment,

perquè els músics i cantants que la vam formar eren molt bons, molt compromesos amb l'orquestra i amb moltes ganes de treballar. Actuar per tot Espanya i per molts països d'Europa (Alemanya, Dinamarca, Suècia, Finlàndia, etc.) a la nostra edat i quan no era massa normal sortir del país, era una sensació que et feia sentir important. El fet de viatjar junts -tantes hores dins l'autocar- va crear uns llaços d'amistat molt grans, érem com una família. Avui en dia, 25 anys després, l'amistat encara dura.

▪ **Quines virtuts podem destacar d'en Janio?**

▪ **Toni Delgado** – Era un bon pianista amb les idees molt clares. Fèiem música de l'estil Ray Conniff, veus molt cuidades, vestuari modern i coreografies

acurades. En Janio era una persona cordial i simpàtica, li agradava molt explicar acudits, però quan hi havia problemes, també tenia el seu geni.

▪ **Tomí** – Va ser un innovador en la música de ball catalana, va saber aprofitar el bo de les grans orquestres americanes i europees. També va tenir, una gran visió del repertori i un gran gust per fer els arranjaments amb els quals sabia aprofitar les veus i els instrumentistes de l'orquestra. Però, sobretot, vull ressaltar el gran carisma que tenia dins i fora del escenari.

▪ **Josep Ramon Prats** – Jo crec que una de les qualitats més importants d'en Janio era la gran visió comercial a l'hora de confeccionar el repertori, una virtut innata, sens dubte. Al cap d'un moment d'haver començat l'actuació, en Janio ja havia fet un escàner al públic assistent, i sabia quines cançons havia d'interpretar perquè l'orquestra tingués èxit. El seu diagnòstic sempre era infal·lible.

▪ **Quin record guardeu del mestre?**

▪ **Tomí** – El meu record és insuperable, un sentiment que guardo al cor amb molt d'afecte.

▪ **Toni Delgado** – Tocar amb en Janio va ser com viure en una altra galàxia.

▪ **Josep Ramon Prats** – El recordaré com l'amic que va ser, sempre amb respecte i admiració per tot el que ha representat. ■

Ressons de comarques

El Baix Empordà

■ *Sardanes i cobles*

Els dissabtes 4 i 11 de febrer al Museu de la Mediterrània a Torroella de Montgrí, se celebraren dues sessions dedicades al món sardanístic i coblístic.

El dia 4 s'oferí l'audiovisual: "Personatges històrics II", són 4 entrevistes lligades a persones del món de cobla, que ha efectuat Jordi Molina amb; Lluís Albert, musicòleg i compositor, Josep Riu-malló, fiscornaire, Joan Sadurní, trompeta i Josep Gispert, tenora i constructor de canyes. L'acte fou presentat per Eva Ramió i Jordi Molina. El dia 11, en motiu de la commemoració del cinquante-nari de la mort de Vicenç Bou, hi ha una taula amb el tema "50 anys sense Vicenç Bou", hi prengueren part: Albert Bou, Lluís Albert i Jaume Nonell, actuarà de presentador i moderador, Oriol Ollé.

La vetllada s'acabarà amb una ballada de l'Associació Sardanista Continuitat, amb música de Vicenç Bou.

El Baix Penedès (FSC)

■ *Dansaires del Penedès*

La colla sardanista Dansaires del Penedès ha presentat dues iniciatives pioneres dins del món de les rotllanes de competició: d'una banda la cobla Ressò es conver-

teix en una secció de l'entitat i, de l'altra un autocar llueix un anunci de la colla de grans dimensions. Així, la cobla Ressò, en esdevenir una secció dels Dansaires del Penedès es va passar a anomenar des d'aquest darrer mes de desembre cobla Ressò dels Dansaires del Penedès. Segons expliquen des de la colla "la presentació oficial de la cobla com a part integrant de l'entitat sardanista serà amb motiu del concert que se celebra al Casal Familiar del Vendrell el dia de Reis". D'aquesta manera els Dansaires del Penedès es converteixen en la primera colla sardanista que acull una cobla al seu si. Segons indiquen, "això permetrà que tant la colla com la cobla es complementin en les seves activitats i actuacions". D'altra banda, un autocar de transport públic d'Autocars Penedès té pintat a la carrosseria un anunci de grans dimensions amb fotografies de la colla durant les seves actuacions a diverses ballades internacionals. Cal recordar que els Dansaires del Penedès viatgen cada any a un indret diferent del món i entre les activitats que celebren, organitzen una ballada amb el vestuari. D'aquesta manera, indrets tan diferents com les runes de la desèrtica ciutat de Petra, el pont penjant de San Francisco o el Taj Mahal indi han vist 12 catalans ballant sardanes. Per aquesta raó, l'autobús mostra algunes d'aquestes imatges amb els lemes "Vine

a ballar sardanes amb nosaltres" i "Dansaires del Penedès viatgen amb Abelux". Abelux és l'agència de viatges que organitza aquests desplaçaments internacionals de la colla des del 2004 i que ha trobat escaient organitzar aquesta campanya publicitària juntament amb l'entitat sardanista.

Aquestes dues iniciatives s'emmarquen en les diverses activitats que la colla ha organitzat amb motiu dels seus 65 anys. Així per exemple, el passat 15 d'octubre es va celebrar un concert al Teatre Àngel Guimerà amb la cobla Sant Jordi-Ciutat de Barcelona i el proper 11 de març la seva seu acollirà la festa de Cloenda del Campionat de Catalunya de la Unió de Colles Sardanistes (UCS).

El Barcelonès

■ *Morí Rubèn Ginesta i Paniagua*

El passat dia 17 de gener moria a l'Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona, l'instrumentista de fiscorn i trombó, Rubèn Ginesta i Paniagua. Ja feia molts anys que estava afectat d'una greu malaltia

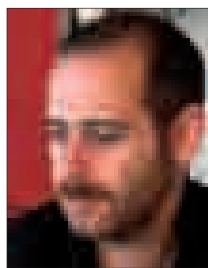
que al final va acabar amb la seva vida.

En Rubèn neix a Barcelona el 3 de desembre de 1963. Havia estudiat al Conservatori Municipal de Música de Barcelona amb Miquel Badia i havia format part de les cobles Jovenívola de Sabadell (1979-1985) i La Principal del Llobregat (1985-2005). L'any 2005 va actuar com a fiscornaire, durant uns mesos i fent una substitució a la cobla-orquestra Montgrins, on actuava tan sols en la formació de cobla, cobrint la baixa per malaltia del fiscorn titular Francesc Clà. També va compondre algunes sardanes amb títols com: *Ofrena al mestre, Aigablava, Les Corts, Rius d'amistat, Del Llobregat a Malgrat*.

■ El programa 'Nydia' del canal 33 desapareix en favor del nou espai 'La Sonora': (FSC)

Després de més de 10 anys, el programa 'Nydia', del canal 33 de Televisió de Catalunya (TVC), se substitueix per 'La Sonora', segons informa el mateix canal 33. El nou programa se centrarà en els mateixos continguts que els de 'Nydia' i també hi afegirà les temàtiques folks del programa 'Rodasons', que també desapareix. El nou programa s'emet els dilluns a les 21.45 h al 33, amb reemissions els dimarts a les 17.00 h i els dissabtes a les 10.30 h. Durarà 25 minuts i segons indica el 33 "presentarà cada setmana dos reportatges troncats i diferents seccions com novetats, actes recomanats, clips o curiositats". La seva presentació a l'audiència serà aquest proper 9 de gener.

La direcció del programa 'La Sonora' recau en Jordi Lara, que ja era responsable de 'Nydia' i 'Sardana'. El subdirector serà en Ferran Riera, que era director del 'Rodasons'. La realització serà per a en Joaquim Moliné i en Jordi Ysàs, provinents ambdós de 'Nydia', com passarà amb la producció, atribuïda a la Montse Rovira i la Pepi Escartín. També repetiran els reporters de 'Nydia': el musicòleg valencià Pau Benavent, el periodista badaloní Marc Ruiz i la reusenca especialista en dansa Clàudia Brufau.

Fotografia de Jordi Lara

'La Sonora' incorpora una novetat respecte als programes precedents. A part de les emissions setmanals regulars, la darrera setmana de cada mes oferirà un programa monogràfic de 25 minuts dedicat a aspectes diversos vinculats amb la seva temàtica. Entre les previsions de continguts hi consta per exemple un reportatge titulat 'Roger Mas i la Cobla Sant Jordi'. 'Nydia' havia substituït el programa 'Sardana' i va incorporar reportatges aliens al món de la dansa nacional de Catalunya. Això va provocar durant tots els seus anys d'emissió moltes crítiques per part del col·lectiu sardanista. Caldrà veure per tant ara amb el nou programa 'La Sonora' i els canvis esmentats de quina manera hi seran representades la sardana i la cobla.

■ Les ràdios municipals, i els seus programes sardanistes, al punt de mira (FSC)

La crisi econòmica està afectant totes les facetes de la nostra societat i les administracions en són una part important, especialment els ajuntaments i els seus canals de comunicació, entre els quals es troben les emissores de ràdio municipals. Fruit d'aquesta situació hi ha algunes ràdios que veuen amenaçada la seva continuïtat. I això implica que molts programes d'informació sardanista es trobin en situació de risc. El cas més extrem és el del programa 'La nostra festa', dirigit per en Joan Noguera, de Ràdio L'Hospitalet. Tot i que un acord in extremis entre l'equip de govern i ICV-EU a l'últim ple va permetre salvar l'emissora, tant el programa com la resta de continguts elaborats per col·laboradors externs han desaparegut. El mateix Joan Noguera va rebre la notificació per carta tot i que abans de Nadal se li havia assegurat reiteradament que podria gravar els següents programes que tenia preparats. Així doncs, després de 10 anys el programa d'informació sardanista i cultura popular ha desaparegut d'una emissora que sembla condemnada, també, a la seva fi. Igualment el programa 'Temps de sardanes' de Ràdio Gavà s'ha anihilat directament de la graella de l'emissora. Els motius esgrimits és que no hi ha pressupost, que cal suposar que afecta els tècnics i la plantilla de la ràdio. Una altra possibilitat és la que pateix el programa 'Un dos i seguit' de Tarragona Ràdio. "Ara per ara,

les retallades pressupostàries ens han afectat parcialment - expliquen des de l'espai -, ja que hem hagut de traslladar l'emissió del dissabte als divendres al vespre perquè no hi ha tècnics durant el cap de setmana". De totes maneres, "el programa s'emet enregistrat igualment el dissabte i el diumenge". Una situació més incerta és la de Ràdio Rubí, que també patirà retallades, com ha sofert la plataforma destinada a les noves tecnologies Rubidigital.cat, que desapareix. Per ara, l'emissora continuarà amb la seva programació habitual, però per causa de la situació actual això no vol dir que el programa sardanista no estigui en perill. Serà el pas dels dies el que permetrà veure cap a on s'enca mina la ràdio i els seus continguts. La resta d'emissores consultades per Infosardana no presenten risc de supressió de la programació o els continguts sardanistes. Però aquest 2012 es presenta com un any ple d'incerteses econòmiques, amb noves retallades a la vista, amb una molt probable reducció de les subvencions i amb un importatn endeutament dels Ajuntaments. Tots aquests factors, i d'altres de tipus polític, poden acabar empenyent moltes corporacions municipals a estudiar la possibilitat de tancar les seves ràdios. I de retruc els programes d'informació sardanista es veuran afectats.

■ **2a part cicle de concerts per a cobla (FSC)**

Aquest primer trimestre de l'any ofereix l'oportunitat d'escoltar la segona part del cicle de concerts per a cobla de la temporada 2011-2012, organitzat pels Amics

dels Concerts de l'Agrupació Cultural Folklorica Barcelona. Una temporada de concerts en la qual s'hi han posat moltes il·lusions per causa de l'acord de col·laboració establert amb el Conservatori Municipal de Música de Barcelona, per incloure-la dintre de l'activitat pedagògica del centre. La seva sala Eduard Toldrà serà l'escenari dels concerts que resten de la temporada, i els seus estudiants seran els protagonistes de les actuacions que s'hi celebraran. Així, el 20 de gener, s'oferirà a la Sala Eduard Toldrà del Conservatori Municipal de Música de Barcelona el concert titulat 'Concert d'Hivern', amb la cobla i el cor mixt del Conservatori, sota la direcció de Carles Comalada i Jordi Figaró. El 24 de febrer es podrà escoltar, també a la mateixa hora i al mateix indret (20.00 h a la Sala Eduard Toldrà del Conservatori Municipal de Música de Barcelona), un concert de Carnestoltes. Els intèrprets seran els solistes del mateix Conservatori conjuntament amb el tenora Jordi Paulí i el pianista Santi Escura. Clourà aquesta temporada l'actuació de la cobla del Conservatori amb la Principal del Llobregat amb un 'Concert de Primavera'. Serà el 30 de març, també a les 20.00 h a la Sala Eduard Toldrà del Conservatori Municipal de Música de Barcelona. El cicle es va iniciar el passat 20 de novembre a l'Auditori de Barcelona, amb el Memorial Joaquim Serra a càrrec de les cobles Mediterrània i Sant Jordi-Ciutat de Barcelona. El passat 18 de desembre es va oferir un concert de Nadal al Conservatori Municipal de Música, en què la cobla Mediterrània actuava juntament amb la cantant i actriu Mercè Martínez.

■ **Guardó Felip Predell**

El guardó Felip Predell ha estat concedit l'any 2011 al mestre Agustí Cohí i Grau (El Vendrell- 10 de juny de 1921) en el seu norantè aniversari. La trajectòria musical del mestre Cohí és prou coneguda tant com a compositor de sardanes com també de cant coral, música religiosa, una sarsuela i una opereta, etc. També és important destacar la seva tasca pedagògica i el seu treball com a director.

■ **Nova proposta d'Esteve Molero i la Marinada**

Es presentà al Teatre Zorrilla de Badalona la nova proposta d'Esteve Molero i la cobla Marinada: *BOU REVISITED, LA MÚSICA DE VICENÇ BOU*. Després de l'èxit de crítica i públic de *LA MÚSICA DE NINO ROTA*, arriba un projecte basat en un dels autors sardanistes més populars, Vicenç Bou i bo coincidint amb el cinquantenari de la mort Melodies irresistibles tal i com l'autor les instrumentà fa més de mig segle, com "Llevantina", "El saltiró de la cardina" o "Cants de Maig"; i nous arranjaments d'Esteve Molero amb percussions ètniques de clàssics com "Teresa" i "L'Anell de Prometatge" o de tresors rescatats de l'oblit com "Illa deserta" o "Sóc empordanès".

Una interessant iniciativa. El que no entenem és perquè cal posar el títol amb anglès.

■ **Cobla i flamenc**

A la Sala Pau Casals de l'auditori de Barcelona, es visqué una nova experiència musical. La cobla i un guitarrista flamenc.

Conjuntament amb la cobla Sant Jordi hi actuà el guitarrista flamenc Niño Josele, és una nova i actual demostració de les possibilitats i alternances que té la nostra formació musical.

Diuen, de Niño Josele, que a més de ser un guitarrista flamenc excepcional, és capaç com ningú d'abordar altres gèneres. Entre ells, el jazz. El concert que s'oferirà dijous, és extret del seus últims treballs "Española" i "Paz". La cobla Sant Jordi assumirà el difícil repte de casar un artista polièdric i talentós amb la polivalència sonora de la seva formació.

Fotografia de Josele

■ **Assemblea de socis de la FSC**

La Federació Sardanista de Catalunya ens informa de la propera Assemblea General Ordinària de socis. L'actual junta directiva finalitza el seu mandat d'acord amb els estatuts, així en aquesta assemblea que es celebrarà el 17 de març, al Centre Municipal de Cultura Popular de Sant Andreu s'haurà d'eleger nova junta. Fins el dia 21 de febrer els socis podran presentar les seves candidatures per correu electrònic: info@fed.sardanista.cat o bé a l'adreça de l'entitat, carrer Virgili 28, local 8-9 08030 Barcelona.

El Garraf (FSC)

■ **Cobla Maricel**

La cobla Maricel de Sitges ha preparat una maqueta de presentació del seu art. L'objectiu és obrir nous camins i eixamplar les seves possibilitats d'actuacions, ja que inclou estils musicals diferents. L'arxiu sonor inclou 6 peces que apleguen un galop, sardanes, una obra lliure per a cobla, una cançó popular i un vals. La idea de fons, per tant, és demostrar la versatilitat de la Maricel i obrir un nou nínxol de mercat a les seves possibilitats musicals. D'aquesta manera volen poder oferir els seus serveis a entitats i administracions públiques que organitzin esdeveniments de diversa índole. La direcció musical de la maqueta ha estat responsabilitat dels mestres Jordi León i Jordi Paulí. El document té un marcat caire sitgetà, ja que de les 6 obres, 5 estan relacionades amb la població, i la portada incorpora el logotip que va dissenyar el conegut artista sitgetà 'el Duc'. Aquesta iniciativa de la Maricel, així com les activitats i propostes dels darrers temps d'altres formacions, posen de manifest l'ampli ventall que pot oferir una cobla. Però també demostra l'excel·lent preparació dels músics d'avui en dia, el desig de superar barreres i fronteres tant físiques com artístiques i la cerca de nous públics i esdeveniments.

El Gironès

■ **Programa Auditori 2012**

Es presentà la programació per a aquest 2012 de l'Auditori de Girona

de la qualdestaquem les actuacions de la cobla Ciutat de Girona, dins el IV Cercle de Música i Cobla, que oferirà 2 actuacions, una el 17 de març amb obres de Eduard Toldrà i Ricard Lamotte de Grignon, amb motiu dels 50 anys del seu traspàs i una altra amb sardanes dedicades a la ciutat de Girona, el dia 28 d'abril.

■ **Morí el Dr. Garriga**

Fotografia del Dr. Garriga

Als 102 anys d'edat ens deixà, el diumenge dia 29 de gener el Dr. Josep Garriga i March, havia nascut a Sarrià de Ter, el 3 de novembre de 1909, al carrer major, número 122.

Fou metge de la seva població, des del 1939, fins a la seva jubilació, exercint la seva tasca amb competència i seriositat, l'any 1940 es casà amb Maria Tarré, de Sant Joan de les Abadesses, tingueren 4 fills.

A més de facultatiu, fou una persona interessada i integrada a la vida cultural i esportiva, especialment al seu poble.

Als 8 anys començà el seu estudi musical amb la Sra. Magdalena i posteriorment amb el mestre Josep Baró Güell. Escrigué la seva primera sardana als 18 anys, *Adoració*, i en seguiren moltes d'altres: *Renaixent*, *La meva petita*, *Font de Gelida*, *El gorg blau*, *Vora el riu Ter*, *El castell de Montagut*, *La plaça de la Creu*, *Costa Roja*, *Noces*

d'or, *El primer Aplec* i cal anotar especialment, *Goigs a la medicina*, amb lletra dels doctors, Josep M. Pigem i Josep M. Torrent, estrenada el 1966.

En terra catalana / estimada del cor / Una professió agermanada / la caritat i l'amor...

...Visca, doncs la medicina / que per gràcia celestial / a n'els metges il·lumina / per lliurar-nos de tot mal.

Cada any per la Festa Major de Sarrià, el Dr. Garriga escrivia una o dues sardanes que eren estrenades en el decurs de la Festa.

Reposi en pau, el Dr. Josep Garriga, mentre té el nostre record i la nostra estima.

■ **Concert de la Bisbal Jove**

Se celebrà a Bescanó un interessant concert a cura de la cobla Bisbal Jove.

És un projecte modern, on la cobla n'és la protagonista, demostrant que són una banda que ha sabut créixer amb el temps i evolucionar constantment, sense perdre els seus principals actius: innovació i joventut es mesclen amb tradició i cultura. Després d'una època de reivindicar la capacitat simfònica de la cobla, enmig de la indústria discogràfica tradicional i amb un futur tan globalitzat com incert, per a ells ha sonat l'hora d'afirmar-ne la contemporaneïtat.

Aquest cinquè treball de la Cobla Bisbal Jove és un signe dels temps, amb set temes encarregats a compositors tan joves, descreguts i convençuts com els mateixos components de la formació de les mil cares que pot tenir la cobla.

El treball musical d'aquesta experiència i la direcció de la cobla és a cura de Xavier Molina.

Fotografia de Xavier Molina

El Maresme

■ **Butlletí anual de Els Amics de la Sardana**

Els Amics de la Sardana de Vilassar de Mar han editat el seu butlletí anual, en el qual exposen totes les activitats que aquesta entitat ha desenvolupat en el decurs de l'any 2011, i que verament són moltes i variades, cosa que mostra la vitalitat en aquesta població tant de la sardana com de l'entitat.

El butlletí, tot en color, molt ben editat, respon a la vida de la sardana a Vilassar de Mar.

La Selva

■ **25è aniversari Agrupació Sardanista Tossenca**

L'Agrupació Sardanista Tossenca celebra aquest any el 25è aniversari de la seva fundació, motiu pel qual està preparant tot un seguit d'actes per commemorar-lo dignament. Està previst a finals de febrer realitzar un gran acte sardanista, també l'Aplec que es fa el mes d'octubre serà especial.

I el dia 1 de gener hi hagué un concert i la presentació d'un disc

amb 12 sardanes dedicades a la vila de Tossa, 4 de les quals eren d'estrena. En aquest treball s'hi inclou un poema per a cobla de Conrad Saló sobre *El cant de la Senyera*, mai fins ara enregistrat.

Si algú està interessat a adquirir aquest disc es pot posar en contacte amb Francesc Fonalledas al tel. 972 340 593.

El Tarragonès

■ **Presentació de la Guia d'Aplecs**

Informem que el proper dissabte dia 11 de febrer, es presentarà a Tarragona la *Guia d'Aplecs de Catalunya, Catalunya Nord i Andorra*, l'acte, s'efectuarà al Teatre Metropol a les 5 de la tarda, també s'interpretarà un concert de música de cobla, a cura de la Reus Jove.

L'Urgell (FSC)

■ **El tible Arnau Planas guanya la XVIII Beca Josep Maria Bernat**

La XVIII edició de la Beca Josep Maria Bernat ja té guanyador: ha estat Arnau Planas, amb el tible com a instrument. El jurat també ha decidit atorgar dos accésits, valorats cadascun en 500 €, a Òscar Garrós, també intèrpret de tible, i a Josep Tormos, trompeta. L'obra obligatòria per a tible d'aquest any era la 'Sonata op. 4' de Fèlix Mendelssohn i la de trompeta 'Morceau de concours' d'André Chailleux. El lliurament del premi es farà efectiu aquest proper 6 de gener al tradicional concert de Reis de Bellpuig.

Arnau Planas va escollir com a peça lliure la 'Sarabande et Allegro' de Gabriel Gróvlez. Té 20 anys i ha tocat a les cobles La Principal de Banyoles i a la Foment del Montgrí. Planas va decidir aspirar a la Beca perquè era la seva darrera oportunitat i suposava un repte per a millorar. De fet, reconeix que "vaig aprendre molt perquè no estic acostumat a interpretar peces així i tant el pianista com el professor em van ajudar i em van corregir diversos aspectes". L'accèsit Òscar Garrós va triar la mateixa peça lliure que en Planas ('Sarabande et Allegro' de Gabriel Gróvlez). Té 18 anys i reconeix que "és una bona experiència". També indica que el principal problema que ha tingut ha sigut controlar els nervis, de manera que ho ha solucionat amb molts d'assajos. Garrós no descarta torna a presentar-se l'any vinent. És tible a l'Escola Municipal de Música de Bellpuig i està estudiant també el violí al Conservatori de Cervera. Des del 2006 és el tible primer de la Cobla Lo Castell de Bellpuig. També ha actuat amb diverses orquestres simfòniques. Finalment, l'accèsit Josep Tormos, de 20 anys, va triar com a peça lliure per a trompeta el 'Concerto in E (Mi) bemol' de J.B.G. Neruda. Ha fet substitucions a les cobles Bellpuig de Cervera i a la Nova Vallès i ha tocat com a trompeta a la Banda del Conservatori de Terrassa, a l'Orquestra del Conservatori de Terrassa i a la Jove Orquestra Simfònica del Vallès. La Beca Josep Maria Bernat la convoquen conjuntament l'Ajuntament de Bellpuig i l'entitat Músics per la Cobla. Té una dotació econòmica de 2.500 euros i ofereix 200 euros com a mínim a cadascun dels fina-

listes. El seu objectiu és fomentar l'estudi, per part de joves músics, dels instruments que conformen la cobla. Per aquesta raó sols hi poden participar menors de 21 anys. El procés de selecció es basa en una audició gravada que fa el jurant d'una peça obligatòria per a tots els aspirants dels quals només quatre passen a la final. Llavors, en audicions individuals els candidats a la beca han d'interpretar de nou l'obra obligada i una de temàtica lliure que duri entre 3 i 7 minuts. La seva primera edició va ser l'any 1994 amb la intenció d'homenatjar el conegut compositor, mort a Barcelona dos anys abans.

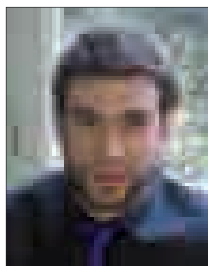
El Vallès Occidental

■ **Certamen Musical Ciutat de Sabadell**

El nou premi de composició de música per a cobla Certamen Musical Ciutat de Sabadell, organitzat per l'entitat Sabadell, més Música, amb el patrocini de l'Ajuntament de Sabadell i el Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA), ja té guanyadors. Els guardonats són: amb el primer premi, Xavier González 'Pendón' i Ranchal, amb l'obra 'El vent de la nit'; amb el segon, Joan Vila i Safont per 'Les teranyines que no deixaven veure el sol', i el amb el tercer, Jordi Moraleda i Perxachs per 'Lonze de març del 66'. Cal remarcar que tant el guanyador com el segon classificat tenen 22 i 32 anys respectivament, el que acredita la finalitat del certamen: oferir una nova oportunitat als compositors de música per a la cobla. El jove Xavier González 'Pendón' i

Ranchal ha presentat una obra per a cobla i percussió d'uns 6 minuts de durada. És una composició d'estructura lliure amb un tema amb variacions. "Està influenciada per la música pop -assegura el seu autor- i el fet que pogués crear amb més llibertat de l'habitual va ser un estímul". González 'Pendón' va estudiar clarinet i tenora amb en Xavier Molina a Blanes. Ha tocat a la Banda Cobla del Col·legi Santa Maria de Blanes, la cobla Foment del Montgrí i a la Cadaqués. Actualment forma part de l'orquestra de ball Girasol i estudia composició a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC). El guanyador del segon premi, Joan Vila, ofereix una peça per a cobla sola, però sense usar en cap moment el tamborí, ja que el seu autor preferia no incloure-hi cap tipus de percussió. Així, la peça "ofereix la repetició d'un element camuflat", que evoca una variació constant. L'obra dura uns 6 minuts. Joan Vila és pedagog musical a Figueres i ha guanyat diversos premis de composició sardanista. Finalment, el mestre Jordi Moraleda i Perxachs ha obtingut la tercera plaça amb una obra que evoca la Caputxinada, la reunió de destacats intel·lectuals catalans, professors universitaris i alumnes per constituir el Sindicat Democràtic d'Estudiants. Aquesta reunió, il·legal segons les lleis franquistes, va acabar amb l'assalt de la policia després de 3 dies de trobada al convent dels Pares Caputxins de Sarrià de Barcelona. Tant l'assemblea constituïda com l'entrada policial va servir per iniciar un moviment transversal de resistència cultural i política catalana que va culminar amb la cre-

ació de l'Assemblea de Catalunya. Per evocar aquest moment de la nostra història Moraleda ha compost una peça d'uns 10 minuts que vol expressar l'estat d'inquietud dels tancats al convent i la seva evolució. Per això hi ha "3 o 4 parts musicals juntes que volen parlar sobre l'estat d'ànim dels reunits". L'obra de Moraleda és per a cobla i timbales i vol ser una reivindicació d'aquell moviment. Jordi Moraleda i Perxachs és un conegut i reconegut músic i compositor que va estudiar amb mestres com Manuel Oltra o Xavier Montsalvatge, ha exercit com a professional a l'Orquestra Simfònica del Vallès (OSV), a l'Orquestra Ciutat de Barcelona i Nacional de Catalunya i a l'Orquestra del Gran Teatre del Liceu. També ha estat molt vinculat al món de la Banda Municipal de Barcelona i té unes 20 sardanes i diverses obres per a cobla.

Fotografia de Xavier González

■ **Nou doble CD de música simfònica**

En el concert de Sabadell del dia 29 de gener, es presentà un doble CD amb obres simfòniques de Josep Vinaròs, amb la Cobla Simfònica Catalana i l'Orquestra Simfònica del Vallès, una iniciativa excepcional, atès que les dues formacions musicals comparteixen per separat una mateixa

producció. Creiem que mai en el nostre país no s'ha produït aquest fet, que neix de la idea de Sabadell, més Música, que treballa per posar al coneixement del gran públic, la música simfònica o de lliure format per a cobla. Josep Vinaròs, president de l'esmentada entitat, vol demostrar que la cobla possiblement no estigui tan lluny de l'orquestra, quan el tipus de música cerca un determinat resultat i a més, quan es tracta de músiques d'un mateix autor o de les mateixes finalitats simfòniques en aquest cas. Cal tenir en compte que la secció de corda de l'orquestra és una important mancança que mai no podrà eludir la cobla, si bé l'hàbil instrumentació per a cobla, podrà aconseguir èxits similars als de l'orquestra.

El doble CD ha estat una edició de la discogràfica Discmedi i es podrà adquirir en el comerç habitual i també a Sabadell, més Música, tel. 93 726 71 69 i 608 999 333, i també a Sabadell@sabadellmesmusica.com.

Un sincer record per a les persones que ens han deixat enguany

En el decurs d'aquest 2011 hem de lamentar la mort de diverses persones molt estimades, que el pas inexorable de la vida s'ha emportat.

- Miquel Tudela i Benavent (Benigànim, País valencià, 5 de març de 1923 – Sant Hilari Sacalm, 16 de febrer), instrumentista de fiscorn i compositor, fou intèrpret a les cobles Maravella, Principal de Girona, Caravana, Barcelona, Ciutat de Girona i Genisenca.

- Martirià Font i Coll (Bordils, 14 de gener de 1923- Banyoles, 3 de febrer) intèrpret de tible, director del cobla-orquestra Montgrins i compositor.

- Josep Prenafeta i Gavaldà (Barcelona, 24 de febrer de 1936- Lleida, 26 de març), director musical, professor i compositor, ferm puntal de la música a Lleida.

- Joan Martí Soler, Janio Martí, (Vilafranca del Penedès, - 14 d'agost de 1940 - Sitges, 9 d'octubre), director d'orquestra i compositor.

- Lluís Palet Pou (Bordils, 2 de març de 1933- 12 de setembre) intèrpret de fiscorn i cofundador de les cobles Amoga i Costa Brava.

- Marcel Rahola (Cadaqués, 9 d'abril de 1933- 18 d'agost), intèrpret de tible i saxo, molts anys representant de la cobla-orquestra Selvatana.

- Josep Toneu Rovira (Taradell, 1927 – novembre), intèrpret de tible, clarinet i flauta. Tota la vida vinculat a la cobla Genisenca.

- Sebastià Gràcia i Petit (Lleida, 10 de maig de 1927- 14 de maig). Impulsor, propagador i informador de la sardana a les terres lleidatanes.

- Joan Roig (Reus, març 1928 – 3 d'agost), dirigent sardanista, durant molts anys membre de la junta de l'OBP.

Per a tots ells el nostre record i estima. ■

Joan Gala

Batalles de Sardenya

Iban L. Llop, darrerament, és conegut per la seva tasca com a professor a la Universitat de Sàsser però, també, pel treball desenvolupat a l'Alguer on col·labora amb les seves entitats culturals. Ara, part de les seves vivències les trobem recollides a l'obra: *Batalles de Sardenya. Poesia, 91*. Edicions Bro-mera, Alzira 2011, que ha merescut el V Premi de poesia Ibn Jafadja Ciutat d'Alzira.

Aquest és el seu sisè poemari i, com tots els anteriors, també ha estat guardonat. Aquesta obra està dividida en quatre parts: "Derrotes" en què recorda els anys d'infància i adolescència, la tasca diària, la família, la terra; "La veu dels altres" on ret un homenatge a Vicent Andrés Estellés, Giorgi Caproni, Gabriel Ferrater...; "Cròniques de la SP-42" en què evidencia l'ànima poètica, i "Batalles de Sardenya" que, a més de donar nom al poemari, reuneix una sèrie assenyalada per les coordenades de la situació geogràfica.

La seva poesia és fresca i actual i, en utilitzar-hi la topònimia local, veritablement és un reflex de la llengua i de la terra, del País Valencià i l'Alguer, a més de Sardenya. Així doncs, tot donant nom als seus poemes, trobem referències (Su Furrage, Cala di Rena, Nudigheddu, Seddori, SS-131, Asinara) a petits indrets, a la carretera més llarga o a l'illa parc natural, entre d'altres.

A la seva obra hi ha poemes que evidencien que ha sabut copsar l'efecte de la llum sobre els bastions algueresos, quan el sol va minvant a mitja tarda en un dia de tardor (La muralla), així com la supervivència de l'imaginari naufrag a l'illa deserta (Asinara). Podem dir doncs que el seu viatge és un recorregut per les experiències quotidianes.

Certament *Batalles de Sardenya* és una recopilació de records, és una mena de diari personal en el qual l'autor es mostra ell mateix i ens dona a conèixer les seves emocions, les seves vivències... ■

El partit nacionalista català (1932-1936)

Hi ha qui diu que la vida és un cicle en què la història sempre es repeteix. La situació política que estem vivint darrerament posa de relleu l'obra de Fermí Rubiralta i Casas. *El Partit Nacionalista Català (1932-1936). Joc polític i separatisme. Al guió del temps*. Rafael Dalmau, editor. Barcelona, 2010.

En aquesta obra l'autor analitza la trajectòria d'aquest partit des del procés de formació (amb el separatisme català després de l'acceptació de Francesc Macià de la via autonomista) fins a la seva dissolució (amb els fets del 6 d'octubre com a principal conseqüència), tot passant pel seu desenvolupament.

Evidencia la debilitat del nacionalisme radical, així com la manca de concreció sobiranista del discurs separatista, sense oblidar les expectatives polítiques obertes pel període republicà i el ventall polític antimacianista.

Consignes com "Volem l'Estat Català independent dintre la comunitat internacional dels Estats Obrers" assenyalen la defensa que, aquest partit, feia del dret de Catalunya a figurar per si mateixa al costat d'altres pobles lliures dins el marc de convivència internacional de les democràcies occidentals representat per la Societat de Nacions.

És evident que el protagonisme i la divisió van jugar fort contra la seva consolidació. Així doncs aquesta obra ens permet conèixer en profunditat la breu trajectòria d'aquesta formació política, que representava una nova vida dins el separatisme, i de la pròpia història d'aquest moviment en un període tan mal conegut com és el de la Segona República. Certament hi ha una manca d'estudis d'aquella època i és evident que cada vegada ens queden menys testimonis directes.

Per altra part també és d'agrair l'anàlisi del paper jugat per la tirallonga de personatges que, sens dubte, ens permet acostar-nos un xic més a la realitat del moment. En definitiva podem parlar d'una obra que pot ajudar en pro de no caure en els mateixos errors. ■

Antoni Mas i Bou

Fondes i hostals

Ara que no fa gaires dies que les famoses estrelles Michelin han il·luminat el firmament gastronòmic per premiar els restaurants més selectes, deixeu-me que us parli d'uns altres establiments de menjars força més modestos: les fondes i els hostals. Entre aquests darrers, n'hi ha alguns que no desmereixen pas al costat dels seus col·legues estrellats. Fins i tot, els amants de la cuina casolana, entre els quals em compto, els preferim. Però malauradament són pocs. La gran majoria no donen pas la talla i es queden en simples cuines escarransides sense suc ni bruc. Establiments absolutament despersonalitzats, d'aquells que difícilment solen aportar res de nou ni de bo. A mi em fan tot l'efecte d'autèntiques granges de persones. De fet els músics ja els tenim prou ben catalogats: en diem un "res traurant".

Precisament gràcies a un establiment d'aquesta categoria, no fa gaire vaig tenir ocasió de comprovar l'extraordinària capacitat de memòria olfactiva que tenim els humans (o com a mínim, que tenim els músics). Resulta que vaig anar a menjar a una fonda que havia freqüentat en els primers anys de córrer món amb les orquestres i, només de passar la porta, el meu nas va ser capaç de reconèixer aquella ferum de cuina de mala mort que romania arxivada, imperceptible, en algun racó del meu cervell. Una ferum tan ben definida que, encara que hagués entrat amb els ulls tapats amb una bena, m'hauria situat immediatament. Considerant, però, que aquesta fatídica pesta d'oli dolent i refregit és tan habitual en els establiments que freqüentem els músics, he de reconèixer que potser es faria difícil precisar exactament el lloc. En tot cas, sabia, de totes totes, que m'esperava un àpat trist.

Mentre anava pensant en tot això, em vaig asseure a taula. Allí, només de tastar el vi de la casa, vaig poder constatar que, malgrat que s'havien fet reformes i estèticament el local presentava molt millor

aspecte, en el fons l'esperit d'aquella casa era exactament el mateix de sempre.

De fet, els músics que hem passat anys i panys fora de casa voltant pobles, ciutats, viles i llogarrets, estaríem en condicions de publicar una relació de restaurants, hostals i fondes recomanables. A l'estil de la Guia Michelin, per exemple. Però, en tot cas, al revés. Vull dir que, donades les circumstàncies, potser al nostre catàleg, més que establiments amb estrelles, hi trobaríeu establiments estrellats. És a dir, que la utilitat de la guia rauria en el fet de recomanar precisament els llocs on no s'han de posar mai els peus.

La culpa de tot això la solen tenir les comissions de festes que, en un excés de zel per equilibrar el pressupost de la festa major, fan anar els músics a menjar en aquells llocs que s'ofereixen a atipar-los per cap caler. Tot i que la culpa no és pas sempre de les comissions. També es donen casos en què el restaurador de torn cobra per servir un menú de categoria i n'acaba oferint un d'ínfima qualitat. Això passa perquè aquests hostalers de mala fe confien que els músics ens abstindrem de queixar-nos per no disgustar la comissió de festes i evitar el perill de perdre el poble.

En una ocasió d'aquestes que el menjar havia estat una autèntica desferra, el representant de l'orquestra ho va saber arreglar prou bé: quan els de la comissió li varen preguntar com havia anat el dinar, ell els va contestar: "Depèn. Si heu pagat un cobert de dues mil pessetes, ha estat un desastre. Ara bé, si heu pagat un cobert de cinc-centes pessetes, haurem de dir que ha anat prou bé." En sentir això, els de la comissió varen preguntar esverats: "Què voleu dir, que no us han tractat amb les degudes condicions?" A la qual cosa va sentenciar el músic: "Doncs home..., no és pas exactament això. Pel que fa al tracte en si, no tenim pas res a objectar. Ens han fet molt bon paper, molt bona cara... i molt bones tardes!" ■

Núria Lorente
(sopa de lletres)

Sopa de lletres

8 sardanes de Vicenç Bou

F	A	S	L	L	U	V	M	O	T	S	D	L	F
D	Z	T	A	T	I	N	A	L	A	T	A	C	E
U	B	A	V	U	B	D	Q	P	Z	M	X	I	S
G	G	D	M	C	A	O	M	I	A	Y	S	M	T
I	E	A	K	X	G	P	Q	R	W	Ç	E	J	A
A	W	M	Q	S	N	V	E	L	I	S	B	N	M
M	S	I	I	S	O	C	A	X	R	R	Q	I	A
E	X	A	F	Ç	A	B	H	N	T	B	R	Q	J
D	O	A	D	N	H	F	A	T	U	A	L	A	O
S	N	N	T	Y	F	W	R	Q	M	I	S	T	N
T	P	O	R	H	G	S	M	B	F	O	H	I	E
N	R	R	B	M	S	R	E	D	M	J	T	F	R
A	K	I	N	Q	R	L	H	I	P	N	T	U	A
C	Ç	G	E	O	L	S	M	S	I	E	C	I	C

T	O	S	Ç	V	I	S	N	V					
R		O	I	R	O	N	E	L					Ç
V	S	S	O	B	C	V	N	S	V				
W	Ç	T	O	T	V	V	A	O	R				
V	I	E	S	N	V	J	L	L	V				
R	O	I	R	S	V	T	E	L	T				
I	R	R	U	A	V	G	E	M	O				
V	U		S	P	T	S			C				
R	E	N	O	I	R	E	A	E	S				
T	N	E	N	T	N	E	I	D	E				

C	I	C	E	I	S	M	S	L	O	E	G	Ç	Ç
V	U	N	P	I	H	T	R	R	O	N	I	K	Ç
R	F	F	J	T	F	R	E	D	M	S	R	B	R
E	H	E	F	O	H	I	S	M	B	S	G	H	R
N	T	S	I	S	T	R	D	W	F	F	N	N	S
O	V	L	U	A	T	H	N	D	V	O	A	D	O
J	R	O	B	T	N	H	B	A	Ç	F	Ç	X	E
V	D	I	D	A	X	X	R	R	O	S	I	I	S
W	N	R	L	S	B	E	V	N	S	W	M	W	M
V	A	K	E	Ç	W	R	W	G	G	X	K	X	E
A	T	W	S	Y	A	M	I	V	O	W	W	G	G
S	B	A	V	B	D	Q	P	Z	M	X	I	S	S
E	T	A	T	I	N	A	L	A	T	A	C	E	E
F	A	S	L	L	U	V	M	O	T	S	D	L	F

Solucions

Amadeu Cuadrado
(mots encreuats)

Mots encreuats

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2						■					
3			■						■		
4						■					
5						■		■			
6	■										■
7						■		■			
8						■			■		
9											
10											■
11											

Horizontals: 1. Evidentment que ha de ser això. 2. Revés que està del revés. Renoi!... per què em capgireu? 3. Símbol del crom. Parades obligatòries. Sua i perd el cap. 4. Última lletra de l'alfabet grec. Freni, que hi ha un Stop! 5. Pot ser metàl·lica, mosquitera... o marinera! Cap de Sant (o Santa). Prior decapitat. 6. Amb lentitud. 7. Primera lletra de l'alfabet grec. Nitrògen. Estava assegut. 8. Al "Boletín Oficial Andalus" hi ha anotat un casament precisament andalus. Gairebé en mig de Saratoga han muntat una fàbrica de llet. Toca'm i no obris la boca. 9. Fatiga del revés. Si és nova, fa ballar i si sona, Barcelona és bona. 10. Vint dures dels d'abans de l'euro. Aquest Joan, (Juan) va conquerir a "Doña Inés". Cap de rossinyol. 11. Viva inquietud, ansietat. Òpera d'en Puccini on els cantaires canten d'esquenes al públic.

Verticals: 1. Escotat d'un vestit. Arriba al final tot pujant. 2. Tirant a color vermell. Llocell s'ha escapat de la nau. 3. Quatre romans. Paquiderms descendents dels mamuts. 4. Inapetència, falta de gana. Hi falten la o i la u, perquè en Valentí odia les consonants. 5. Ben dreta. El cap d'en Tenorio. La part més gustosa d'una granota, de corcoll. 6. Nord. Oest. Allò que és consagrat o dedicat a Déu. El centre del Món. 7. Farta. Mil pessetes d'abans. Pot ser teatral, pictòrica o una nova construcció. 8. Una mena de fira. Remo enrera, i m'hi poso d'esquenes a la proa. 9. Preposició. Del revés: priveu de caure. 10. Que pateixen de neurosi. Els neuròtics la porten al mig. 11. Enganyar. Intriga de corcoll. ■

Fem 35 anys i desitgem que els seus fills de 6 a 14 anys s'ho passin bé amb nosaltres i aprenguin de franc a ballar sardanes.

Ara ja els pots inscriure en qualsevol dels nostres centres comercials (planta infantil), del **20 de febrer al 9 de març**.

Les classes començaran el 10 de març, tots els dissabtes, de 10.30 a 12.30 h, a la **plaça de Catalunya de Barcelona**.

Més de 21.000 nens i nenes ja han participat en l'Escola de Sardanes d'El Corte Inglés.

Els esperem!

The logo for El Corte Inglés, featuring the brand name in a white, cursive script font inside a green, downward-pointing triangle.

El Corte Inglés

PLANTA INFANTIL